

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษา สภาพการเลี้ยงไก่ไข่และการบริหารกลุ่มของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในอำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และผลงานวิจัย ทั้งทางด้านทฤษฎี แนวความคิด ตลอดจนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. การเลี้ยงไก่ไข่
2. แนวคิดเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมผู้เลี้ยงไก่ไข่
3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
4. กลุ่มของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การเลี้ยงไก่ไข่

1.1 พันธุ์ไก่ไข่

พันธุ์ไก่ไข่ที่นิยมเลี้ยงในประเทศไทยในปัจจุบันส่วนมากแล้วเป็นพันธุ์ที่นำมาจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นพันธุ์ที่ได้มีการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์มาเป็นอย่างดีแล้ว เช่น ไก่ฟองโต และให้ไข่ทนไก่พันธุ์แท้ เป็นไก่ที่ได้รับการคัดเลือกและผสมพันธุ์เป็นอย่างดีของนักผสมพันธุ์ จนลูกหลานในรุ่นต่อๆ มา มีลักษณะรูปร่าง ขนาด สี และอื่นๆ เหมือนบรรพบุรุษ ไก่พันธุ์แท้เคยได้รับความนิยมมากในสมัยหนึ่ง สำหรับไก่พันธุ์แท้ที่ยังเลี้ยงกันอยู่ในประเทศไทย (กรมปศุสัตว์. 2551:11) มีดังนี้

1.1.1 โรัดไอส์แลนด์แดง หรือที่เรียกสั้นว่า ไก่โรัด เป็นไก่พันธุ์เก่าแก่พันธุ์หนึ่ง มีอายุกว่า 100 ปี โดยการผสมและคัดเลือกพันธุ์มาจากพันธุ์มาเลย์แดง ไก่เซียงไฮ้แดง ไก่เล็กฮอร์นสีน้ำตาล ไก่ไวอันคอตท์ และไก่บราห์มาส์ ไก่พันธุ์โรัดไอส์แลนด์แดงมี 2 ชนิดคือ ชนิดหงอนกุหลาบและชนิดหงอนจักรแต่ที่นิยมเลี้ยงกันแพร่หลายเป็นชนิดหงอนจักร ไก่โรัดไอส์แลนด์แดงหงอนจักร มีรูปร่างค่อนข้างยาวและเล็ก เหมือนสีเหลี่ยมยาว ขนมีสีน้ำตาลแกมแดง หงอนจักร ผิวหนังและแข้ง สีเหลือง แผ่นหุ้มสีแดง เปลือกไข่มีสีน้ำตาล ลักษณะนิสัยเชื่อง แข็งแรง สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี เริ่มให้ไข่เมื่ออายุระหว่าง 5 ½ -6 เดือน ให้ไข่ปีละประมาณ

280 – 300 ฟอง น้ำหนักตัวเมื่อโตเต็มที่เพศผู้หนัก 3.1 – 4.0 กิโลกรัม เพศเมียหนัก 2.2 – 4.0 กิโลกรัม สมัยก่อนนิยมเลี้ยงเป็นไก่ไข่เพราะให้ไข่ดก แต่ปัจจุบันนิยมเลี้ยงเป็นไก่ต้นพันธุ์ ในการผลิตไก่ไข่ ลูกผสมทางการค้า เพื่อให้ได้ลูกผสมที่สามารถคัดเพศได้เมื่ออายุ 1 วัน โดยดูความแตกต่างของสีขน ไก่ไข่เพื่อการค้าในปัจจุบันที่ให้ไข่เปลือกสีน้ำตาลนั้น มักมาจากการผสมข้ามพันธุ์ของไก่โรดไอส์แลนด์แดงหงอนจักรกับไก่พันธุ์บาร์พลัมหรือลูกผสมที่จะได้ให้ไข่ดก เปลือกไข่มีสีน้ำตาลและให้ไข่ฟองโต

1.1.2 บาร์พลัมหรือ หรือที่เรียกกันว่า ไก่บาร์ เป็นไก่พันธุ์พลัมหรือที่มีขนบาร์ คือมีสีดำสลับกับขาวตามขวางของขน หงอนจักร ผิวหนังสีเหลือง ให้เปลือกไข่สีน้ำตาล เริ่มให้ไข่เมื่ออายุประมาณ 5 ½ - 6 เดือน เป็นพันธุ์ที่ได้มีการผสมและคัดเลือกพันธุ์ขึ้นเมื่อประมาณ ค.ศ. 1865 โดยการผสมระหว่างไก่ตัวผู้พันธุ์โดมินิคกับไก่ตัวเมียพันธุ์โคชินคาหรือจาวดา เคยเป็นไก่ที่ได้รับความนิยมเลี้ยงเป็นไก่ไข่อยู่ระยะหนึ่งเมื่อประมาณ 27 ปีก่อน ปัจจุบันใช้เป็นสายแม่ผสมกับไก่ตัวผู้พันธุ์โรดไอส์แลนด์แดงหรือพันธุ์นิวแฮมเชียร์ ลูกผสมที่ได้จะสามารถคัดเพศเมียเมื่ออายุ 1 วันได้ โดยลูกผสมตัวเมีย จะมีขนสีดำและให้ไข่ดก ส่วนลูกผสมตัวผู้มีสีขาว ปัจจุบันไก่บาร์พลัมหรือคยังนิยมใช้เป็นสายแม่ผสมกับไก่ตัวผู้โรดไอส์แลนด์แดง เพื่อผลิตลูกผสมชนิดคัดเพศได้เมื่อแรกเกิดโดยดูจากสีของขน

1.1.3 เล็กฮอร์นขาวหงอนจักร จัดเป็นไก่พันธุ์ที่นิยมเลี้ยงกันแพร่หลายที่สุดในบรรดาไก่เล็กฮอร์นด้วยกัน เป็นพันธุ์ที่มีขนาดเล็ก ขนสีขาว ให้ไข่เร็ว ให้ไข่ดก เปลือกไข่สีขาว มีประสิทธิภาพ ในการเปลี่ยนอาหารค่อนข้างสูงเพราะมีขนาดเล็ก ทนต่ออากาศร้อนได้ดี เริ่มให้ไข่เมื่ออายุ 4 ½ - 5 เดือน ให้ไข่ปีละประมาณ 300 ฟอง น้ำหนักเมื่อโตเต็มที่เพศผู้หนัก 2.2 – 2.9 กิโลกรัม เพศเมียหนัก 1.8 – 2.2 กิโลกรัม ปัจจุบันนิยมใช้ไก่พันธุ์เล็กฮอร์นขาวหงอนจักรผสมข้ามสายพันธุ์ ตั้งแต่สองสายพันธุ์ขึ้นไป เพื่อผลิตเป็นไก่ไข่ลูกผสมเพื่อการค้า

1.1.4 ไก่ลูกผสม เป็นไก่ที่เกิดจากการผสมพันธุ์ระหว่างไก่พันธุ์แท้ 2 พันธุ์ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ได้ไก่ให้ไข่ดก เพื่อเป็นการผลิตไข่ในราคาที่ถูกลงที่สุด ส่วนมากแล้วการผสมไก่ประเภทนี้ลูกผสมที่ได้จะมีลักษณะบางอย่างที่ดีกว่าพ่อแม่พันธุ์ โดยเฉพาะความทนทานต่อโรค ไก่ลูกผสมที่ยังมีผู้นิยมเลี้ยงอยู่บ้าง ได้แก่ ไก่ลูกผสมระหว่างพ่อโรด+แม่บาร์, พ่อบาร์+แม่โรด, เล็กฮอร์น+โรด, โรด+ไฮบริด และลูกผสม 3 สายเลือด คือ ลูกตัวเมียที่ได้จากลูกผสมพ่อโรด+แม่บาร์ นำไปผสมกับพ่อไก่ ลูกผสมที่ได้จะมีเนื้อดี โตเร็ว และไข่ดีพอสมควร เหมาะสำหรับนำไปเลี้ยงเป็นรายได้เสริม

1.1.5 ไก่ไฮบริด เป็นไก่พันธุ์ไข่ที่มีผู้นิยมเลี้ยงมากที่สุดในปัจจุบัน เป็นพันธุ์ไก่ที่ผสมขึ้นเป็นพิเศษ ซึ่งบริษัทผู้ผลิตลูกไก่พันธุ์จำหน่ายได้มีการพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์ให้ได้ไก่

พันธุ์ที่ให้ผลผลิตไข่สูง และมีคุณภาพตามความต้องการของตลาด คือ ให้ไข่ดก เปลือกไข่สีน้ำตาล ไข่ฟองโตและไข่ทน ไก่ไฮบริดจะมีลักษณะเด่นประจำพันธุ์และมีข้อมูลประจำพันธุ์อย่างละเอียด เช่น อัตราการเจริญเติบโต เปอร์เซนต์การไข่ ระยะเวลาในการให้ไข่ ขนาดของแม่ไก่ อัตราการเลี้ยง รอด ขนาดของฟองไข่ สีของเปลือกไข่ ปริมาณอาหารที่กิน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ไก่ไฮบริดนี้ต้องเลี้ยงด้วยอาหารที่มีคุณภาพสูง มีการจัดการที่ถูกต้อง เช่น การควบคุมน้ำหนักตัว การควบคุมการกินอาหาร การควบคุมแสงสว่าง ตลอดจนการสุขาภิบาลและการป้องกันโรคที่ดี

ด้วยเหตุนี้ที่ไก่ไฮบริดส่วนใหญ่มีการผสมพันธุ์ที่ดำเนินการโดยบริษัทผลิตพันธุ์ไก่ เป็นการค้า ซึ่งจะรักษาไก่ต้นพันธุ์และระบบการผสมพันธุ์ไว้เป็นความลับเพื่อผลประโยชน์ทางการค้า ไก่ไฮบริดจึงมีชื่อแตกต่างกันออกไปตามแต่บริษัทผู้ผลิตจะตั้งขึ้น ที่นิยมเลี้ยงกันในประเทศไทย ได้แก่ ดิลาร์บ, ซุปเปอร์ฮาร์ก, เอ-เอบราวัน, เซพเวอร์สตาร์ครีอส, เมโทรบราวัน เป็นต้น

1.2 อุปกรณ์ในการเลี้ยงไก่ไข่

การเลี้ยงไก่ไข่เป็นอาชีพหรือเพื่อการค้าจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์การเลี้ยงที่จำเป็น และที่สำคัญนับตั้งแต่ระยะลูกไก่จนถึงระยะให้ไข่ กรมปศุสัตว์ (2551 : 13) ดังนี้

1.2.1 ยุทธศาสตร์การให้อาหาร มีอยู่หลายแบบแต่ที่นิยมใช้กันมากมี 4 ชนิดดังนี้

- 1) ถาดอาหารขนาด 48 x 72 x 6.5 เซนติเมตร (กว้าง x ยาว x สูง) จำนวน 1 ถาด ใช้กับลูกไก่อายุ 1-7 วัน ได้จำนวน 100 ตัว วางไว้ใต้เครื่องกก เพื่อหัดไก่กินอาหารเป็นเร็วขึ้น
- 2) รางอาหาร รางอาหารทำด้วยไม้ สังกะสี เอสลอนหรือพลาสติกทำเป็น รางยาวให้ไก่ยืนกินได้ข้างเดียวหรือสองข้าง
- 3) ถังอาหาร ถังอาหารไก่ทำด้วยเอสลอนหรือพลาสติก เป็นแบบถังแขวน มีขนาดเดียวเป็นมาตรฐาน มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 16 นิ้ว มีเส้นรอบวงประมาณ 50 นิ้ว หลังจากลูกไก่อายุได้ 15 วัน อาจใช้ถังอาหารแบบแขวนได้ และให้อาหารด้วยถังตลอดไป
- 4) รางอาหารแบบอัตโนมัติ โรงเรือนขนาดกว้างประมาณ 10-12 เมตร ใช้รางอัตโนมัติ 2 แถว แล้วเพิ่มถังอาหารแบบแขวนจำนวน 6-8 ถัง ต่อไก่จำนวน 1000 ตัว แต่ถ้าโรงเรือนที่มีความกว้างเกิน 12 เมตร ควรตั้งรางอาหารเกิน 4 แถว

1.2.2 ยุทธศาสตร์ให้น้ำ ยุทธศาสตร์ให้น้ำไก่จะแตกต่างกันไปตามช่วงอายุของไก่ ยุทธศาสตร์ให้น้ำ ที่นิยม มีอยู่ 2 แบบ ดังนี้

- 1) แบบรางยาว รางน้ำอาจทำด้วยสังกะสี พลาสติกหรือเอสลอน การเลี้ยงลูกไก่อายุ 1-3 สัปดาห์ ถ้าใช้รางน้ำที่เข้าไปกินได้ด้านเดียว ควรใช้รางยาว 2-2.5 ฟุตต่อลูกไก่ 100 ตัว สำหรับไก่อายุ 3 สัปดาห์ไปให้เพิ่มอีก 3 เท่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูร้อนควรเพิ่มขึ้นอีก สำหรับไก่ในระยะไข่ควรให้มีเนื้อที่รางประมาณ 1 นิ้ว ต่อไก่ 1 ตัว

2) แบบขุดมีฝาครอบ เป็นภาชนะใต้น้ำที่นิยมใช้กันมากเพราะใช้สะดวกมีขายอยู่ทั่วไป มีหลายขนาด หรือเกษตรกรอาจตัดแปลงจากวัสดุเหลือใช้ เช่น กระป๋องนมเปล่าที่เป็นอะลูมิเนียมเจาะรูที่ด้านเปิดให้ห่างจากขอบประมาณ 1 เซนติเมตร จำนวน 2 รู ใต้น้ำสะอาดแล้วคว่ำลงบนจานหรือถาดใช้เลี้ยงลูกไก่ในระยะ 1-2 สัปดาห์แรก

1.2.3 เครื่องกกลูกไก่ เครื่องกกลูกไก่เป็นอุปกรณ์ที่มีความสำคัญมากในการเลี้ยงลูกไก่ ทำหน้าที่ให้ความอบอุ่นแทนแม่ไก่ในขณะที่ลูกไก่อังเล็กอยู่ซึ่งมีหลายแบบ ดังนี้

1) เครื่องกกแบบฝาชี เป็นเครื่องกกที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายกว่าเครื่องกกแบบอื่น มีรูปร่างและขนาดแตกต่างกัน ส่วนมากมีรูปร่างกลมหรือเป็นเหลี่ยม ทำด้วยโลหะช่วยให้สะท้อนแสงสู่พื้นกก ขนาดของกกแบบฝาชีโดยทั่วไปมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.5-2 เมตร สามารถกกลูกไก่ได้ประมาณ 500 ตัว เครื่องกกแบบฝาชีอาจจะเป็นห้อยแขวนกับเพดานสามารถปรับให้สูงต่ำได้ตามความต้องการ

2) เครื่องกกแบบหลอดอินฟราเรด การกกด้วยเครื่องกกแบบนี้โดยใช้หลอดไฟอินฟราเรด ซึ่งหลอดไฟอินฟราเรดขนาด 250 วัตต์ 1 หลอดแขวนไว้เหนือพื้นดินประมาณ 45.60 เซนติเมตร จะสามารถกกลูกไก่ได้ประมาณ 60-100 ตัว แต่โดยทั่วไปแล้วจะใช้หลอดอินฟราเรดจำนวน 4 หลอดต่อกก ความร้อนที่ได้จากหลอดไฟจะไม่ช่วยให้อากาศรอบๆ อุณหภูมิอบอุ่นโดยตรงแก่ลูกไก่

3) เครื่องกกแบบรวม เป็นการกกลูกไก่อจำนวนมากๆ โดยให้ความร้อนจากแหล่งกลางแล้วปล่อยความร้อนตามท่อในรูปของน้ำร้อนหรือไอน้ำ วางท่อไปตามความยาวของโรงเรือนตรงกลางใต้คอนกรีต อย่างไรก็ตามการให้ความร้อนจะไม่ทั่วพื้นคอนกรีตทั้งคอก แต่จะให้เฉพาะตรงส่วนกลางไปตามความยาวของโรงเรือน กว้างเพียง 2.25 เมตรเท่านั้น

1.2.4 รางไข่ รางไข่ที่ดีต้องมีขนาดกว้างพอ สามารถเคลื่อนย้ายได้ ทำความสะอาดได้ง่ายมีการระบายอากาศได้ดี เย็น ภายในมีความมืดพอ และวางอยู่ในที่มีเหมาะสมภายในโรงเรือน รางไข่ รางไข่อาจทำด้วยไม้หรือสังกะสี รางไข่ที่ทำด้วยไม้อาจจะมีปัญหาเรื่องการทำความสะอาด และจะเป็นที่อาศัยของไรแดง รางไข่ที่นิยมใช้กันอยู่ทั่วไปมีดังนี้

1) รางไข่เดี่ยว เป็นรางไข่ที่ใช้กันทั่วไปในประเทศ มีลักษณะเป็นแถวยาวละ 4-6 ช่วงแต่ละช่วงมีขนาดกว้าง 25-30 เซนติเมตร สูง 30-35 เซนติเมตร และลึก 30-35 เซนติเมตร ด้านหน้าเปิดมีขอบสูงจากพื้นรางไข่ประมาณ 8-10 เซนติเมตร เพื่อป้องกันไข่และสิ่งรองรางไข่หลุดออกมาจากรางไข่ ด้านหลังอาจมีการปิดด้วยลวดตาข่ายตาห่าง เพื่อช่วยให้มีการระบายอากาศได้ดีขึ้น

2) รางไข่แบบไหลออก เป็นรางไข่ที่นิยมใช้กันมาก ในการเลี้ยงไก่บนพื้นไม้ระแนง พื้นไม้ไผ่หรือพื้นคอนกรีต รางไข่แบบนี้อาจตั้งเดี่ยวหรืออาจวางซ้อนกันเป็นแถว โดยพื้น

ของรังไข่ทำเศษตาข่ายมีความลาดเอียงประมาณ 10 องศา ซึ่งทำให้ไข่กลิ้งออกมาตามแนวลาดเอียงติดอยู่นอกรัง ทำให้ผู้เลี้ยงสามารถเก็บไข่ได้โดยไม่ต้องเข้าไปในโรงเรือน นับได้ว่าเป็นรังไข่ที่สะดวกกว่ารังไข่แบบอื่นมาก

1.2.5 วัสดุรองพื้น วัสดุรองพื้น หมายถึง วัสดุที่ใช้รองพื้นคอกเลี้ยงไก่ควรหาได้ง่ายในท้องถิ่น ราคาถูก และเมื่อเลิกใช้แล้วสามารถนำไปใช้เป็นปุ๋ยได้อย่างดี วัสดุรองพื้นที่เหมาะสำหรับใช้ในประเทศไทยและนิยมใช้กันทั่วไปได้แก่ แกลบ จีบ จี้เลื่อย ชานอ้อย ฟางข้าว ชังข้าวโพด ต้นข้าวโพด เปลือกฝ้าย เปลือกถั่วลิสง เปลือกไม้และทราย ถ้าใช้แกลบควรมีฟางโรยหน้าบางๆ เพื่อป้องกันไก่คุ้ยแกลบลงไปปนในรางน้ำและรางอาหาร

1.2.6 อุปกรณ์การให้แสง เนื่องจากแสงสว่างมีความจำเป็นต่อการมองเห็นของไก่ ไม่ว่าเวลากินอาหาร กินน้ำ หรืออื่นๆ นอกจากนี้แสงยังมีความสำคัญต่อการให้ไข่ของไก่ ดังนั้นภายในโรงเรือนจะต้องมีอุปกรณ์การให้แสงสว่างอย่างเพียงพอ โดยทั่วไปนิยมติดตั้งหลอดไฟหลอดไฟที่นิยมใช้กันมากคือ หลอดกลมธรรมดา และหลอดฟลูออเรสเซนต์หรือหลอดนีออน

1.2.7 ฝั่ม่าน ในระยะกกลูกไก่รอบๆ คอกมีฝั่ม่านไว้เพื่อป้องกันลมพัดแรงโดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาว การปิดฝั่ม่านจะทำให้อุณหภูมิภายในโรงเรือนและอุณหภูมิใต้เครื่องกกอยู่ในสภาพที่ค่อนข้างคงที่ ไม่เปลี่ยนแปลงขึ้นลงอย่างรวดเร็ว สำหรับการกกลูกไก่ในฤดูร้อนควรเปิดม่านขึ้นเล็กน้อยในเวลากลางวัน เพื่อให้ลมพัดผ่านภายในโรงเรือน และปิดม่านในตอนเย็น

1.2.8 คอนนอน การเลี้ยงไก่ไข่แบบปล่อยพื้นโดยเฉพาะในระยะไก่สาว มีความจำเป็นจะต้องทำคอนนอนสำหรับให้ไก่ได้นอน และยังช่วยให้ไก่เย็นสบาย ไม่ร้อนอบอ้าวเหมือนอยู่ในคอก คอนนอนอาจทำขึ้นเป็นคอนนอนโดยเฉพาะ โดยใช้ไม้ขนาด 1x4 นิ้ว หรือ 1x3 นิ้ว หรือ 2x3 นิ้ว หรือ 2x2 นิ้วก็ได้ ส่วนความยาวตามความต้องการ ลบเหลี่ยมไม้ให้กลมเพื่อให้ไก่เกาะได้สะดวกและไม่เป็นอันตรายต่อเท้าและหน้าอกไก่ โดยวางเอาด้านแคบขึ้น วางห่างกันประมาณ 33-41 เซนติเมตร ให้มีเนื้อที่คอนนอน 10-15 เซนติเมตรต่อตัวสำหรับไก่สาว และ 18-20 เซนติเมตร สำหรับไก่ไข่ ได้คอนนอนและด้านข้างต้องบุด้วยลวดตาข่ายเพื่อป้องกันไม่ให้ไก่เข้าไปคุ้ยเหยื่อจนจระได้นอนนอนควรอยู่ติดข้างฝาด้านใดด้านหนึ่งของโรงเรือนในระยะไก่สาวควรลดระดับด้านหน้าของคอนนอนลงให้ต่ำพอที่ไก่จะขึ้นเกาะคอนได้สะดวก เมื่อไก่โตขึ้นจึงค่อยยกระดับขึ้นให้สูงกว่าในระดับขึ้นให้สูงกว่าในระดับปกติประมาณ 75 เซนติเมตร

1.3 โปรแกรมการให้แสงสว่าง

ปกติแสงสว่างจะมีอิทธิพลทำให้ไก่ไข่ขึ้นหรือเร็วกว่ามาตรฐาน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความยาวของวันและความเข้มของแสง สำหรับในประเทศไทยความยาวของวันแตกต่างกัน

ประมาณ 2-3 ชั่วโมง (ช่วงแสง 11-13 ชม.) ดังนั้น ควรให้ระดับแสงคงที่อยู่ที่ 13 ชั่วโมงต่อวัน (กรมปศุสัตว์ 2551:15) ขอแนะนำดังนี้

ตารางที่ 2.1 โปรแกรมการให้แสงสว่าง

อายุ	ความยาวของแสง
0-2 วัน	22 ชั่วโมง
3-4 วัน	20 ชั่วโมง
5-6 วัน	18 ชั่วโมง
7-8 วัน	16 ชั่วโมง
9-10 วัน	14 ชั่วโมง
11 วัน – 16 สัปดาห์	13 ชั่วโมง
17 สัปดาห์	13 ½ ชั่วโมง
18	14 ชั่วโมง
19	14 ½ ชั่วโมง
20	15 ชั่วโมง
21	15 ½ ชั่วโมง
22	16 ชั่วโมง

ที่มา : กรมปศุสัตว์ (2551:15)

ตารางที่ 2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับความเข้มของแสง

อายุ	ความเข้มของแสง		ข้อเสนอแนะการใช้หลอดกลมมีไส้
	ลักซ์	ฟุต - แสงเทียน	วัตต์
0 – 3 วัน	20	2.0	40 – 60
4 วัน – 126 วัน	5	0.5	15
127 วัน - ปลด	5	0.5	15

ที่มา : กรมปศุสัตว์ (2551:15)

1.4 โรงเรือนในการเลี้ยงไก่ไข่

การจัดสร้างโรงเรือนเลี้ยงไก่เพื่อการค่านั้น จำเป็นจะต้องจัดสร้างโรงเรือนให้ถูกแบบมีความแข็งแรง ทนทาน และสามารถเลี้ยงไก่ได้นานปี จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เลี้ยงไก่ไข่จะต้องสร้างโรงเรือนให้ถูกแบบมาตรฐาน ตามสภาพแวดล้อมของประเทศไทย โรงเรือนที่ดีควรมีลักษณะ (กรมปศุสัตว์. 2551:16) ที่สามารถป้องกันแดด ลม และฝน ได้ดี ป้องกันศัตรูต่างๆ เช่น นก หนู แมว ได้ รักษาความสะอาดได้ง่าย ลักษณะที่ดีโรงเรือนควรเป็นลวด ไม่กรงรัง น้ำไม่ขัง ควรห่างจากบ้านคนพอสมควร ไม่ควรอยู่ทางคั่นลมของบ้าน เพราะกลิ่นขี้ไก่อาจจะไปรบกวนได้ ควรเป็นแบบที่สร้างได้ง่าย ราคาถูก ใช้วัสดุก่อสร้างที่หาได้ในท้องถิ่น หากมีโรงเรือนไก่ไข่หลายๆ หลัง การจัดสร้างไม่ควรให้เป็นเรือนแฝด แต่ควรเว้นระยะห่างของแต่ละโรงเรือนไม่น้อยกว่า 10 เมตร ทั้งนี้เพื่อให้มีการระบายอากาศและความชื้นดีขึ้น โรงเรือนเลี้ยงไก่เท่าที่มีการจัดสร้างในประเทศไทยมีรูปแบบต่างๆ กันดังนี้

1. แบบเพิงหมาแหงน จัดเป็นโรงเรือนที่สร้างได้ง่ายที่สุด เพราะไม่สลับซับซ้อนลงทุนน้อย แต่มีข้อเสียคือ ถ้าหันหน้าของโรงเรือนเข้าในแนวทางของลมมรสุม ฝนจะกลับเข้าไปในโรงเรือนได้ โรงเรือนแบบนี้ไม่ค่อยมีความทนทานเท่าที่ควร เนื่องจากจะถูกฝนและแดดอยู่เป็นประจำ
2. แบบหน้าจั่ว การสร้างโรงเรือนแบบนี้จะสร้างยากกว่าแบบแรก ทั้งนี้เพราะต้องพิถีพิถันในการจัดสร้างมากขึ้น รวมถึงความประณีตด้วย ดังนั้น ค่าวัสดุอุปกรณ์และค่าแรงงานในการก่อสร้างจึงสูงกว่าแบบแรก แต่โรงเรือนแบบนี้มีข้อดีคือ สามารถป้องกันแดดและฝนได้ดีกว่าแบบเพิงหมาแหงน
3. แบบจั่วสองชั้น ลักษณะของโรงเรือนแบบนี้จะสร้างได้ยากกว่าสองแบบแรก แต่มีข้อดีคือ อากาศภายในโรงเรือนแบบนี้จะเย็นกว่าสองแบบแรกมาก ทั้งนี้เพราะจั่วสองชั้นจะเป็นที่ระบายอากาศร้อนได้ดี ทำให้ไก่อยู่ได้อย่างสบายโดยไม่เกิดความเครียด
4. แบบหน้าจั่วกลาย โรงเรือนแบบนี้มีคุณสมบัติดีกว่าแบบเพิงหมาแหงน กันฝน ได้มากขึ้น แต่ค่าก่อสร้างจะสูงกว่าแบบเพิงหมาแหงน
5. แบบเพิงหมาแหงนกลาย ลักษณะของโรงเรือนแบบนี้จะดีกว่าแบบเพิงหมาแหงนและแบบหน้าจั่ว ทั้งนี้เพราะมีการระบายอากาศร้อน กันฝน กันแดดได้ดีกว่าและข้อสำคัญคือค่าก่อสร้างจะถูกกว่าแบบหน้าจั่วกลาย

1.5 วิธีเริ่มต้นเลี้ยงไก่ไข่

ผู้เลี้ยงที่ยังไม่มีความรู้ความชำนาญงานประเภทนี้ ควรเริ่มต้นหัดเลี้ยงด้วยไก่จำนวนน้อย เพื่อศึกษาหาความรู้ความชำนาญเสียก่อน สำหรับผู้ที่มีความรู้และชำนาญแล้ว อาจ

เริ่มต้นเลี้ยงตามขนาดของทุนและสถานที่ ถ้าเริ่มต้นด้วยไข่ฟัก หรือลูกไก่ ก็ย่อมลงทุนถูก หากเริ่มต้นด้วยไก่ใหญ่ ก็อาจต้องใช้ทุนมาก โดยทั่วไปผู้เลี้ยงอาจเริ่มจากระยะไหนก็ได้ อาทิเช่น

1.5.1 เริ่มต้นด้วยการเลี้ยงลูกไก่อายุ 1 วัน เป็นวิธีที่มีผู้เลี้ยงนิยมกันมากเนื่องจากลงทุนน้อย ผู้เลี้ยงสามารถเลี้ยงไก่ได้ตลอดเวลาด้วยตัวเอง สามารถที่จะดูแลเอาใจใส่ได้อย่างเต็มที่ ได้รู้ประวัติของไก่ทั้งฝูงตลอดเวลา จึงทำให้ได้ฝึกฝนการเลี้ยงไก่และมีความมั่นใจในการเลี้ยงไ่มากขึ้น แต่การเลี้ยงแบบนี้ต้องใช้เวลานานกว่าไก่จะให้ไข่ เพราะต้องเลี้ยงตั้งแต่ลูกไก่แรกเกิด ซึ่งเป็นงานที่ยุ่งยาก และใช้ความชำนาญค่อนข้างสูง อีกทั้งยังเสี่ยงต่อการตายของไก่ในระยะแรกๆ และจะต้องรอไปอีกเป็นเวลาอย่างน้อยถึง 22 อาทิตย์ ไก่จึงจะเริ่มให้ไข่

การเลี้ยงดูไก่เล็ก

การเลี้ยงดูไก่เล็ก (อายุ 1 วัน- 6 สัปดาห์) การเลี้ยงไก่ในระยะนี้เป็นระยะที่มีความสำคัญมากต้องดูแลและเอาใจใส่อย่างมาก เพื่อให้ลูกไก่มีสุขภาพดี สมบูรณ์แข็งแรง และอัตราการเลี้ยงรอดสูง ควรจัดการ กรมปศุสัตว์ (2551:17) ดังนี้

เมื่อนำลูกไก่มาถึงฟาร์มต้องนำเครื่องกกไก่โดยเร็วที่สุด และเตรียมน้ำสะอาดพร้อมให้กินทันที ถ้าลูกไก่ยังไม่รู้จักที่ให้น้ำต้องสอนโดยการจับไก่เอาปากจุ่มน้ำ 2-3 ครั้ง ควรผสมยาปฏิชีวนะหรือวิตามินให้ลูกไก่กินติดต่อกัน 2-3 วันแรก แต่ถ้าลูกไก่มีลักษณะนอนฟูบ อ่อนเพลียมาก ควรผสมน้ำตาลทรายลงในน้ำผสมยาปฏิชีวนะในอัตรา 5-10% ในระยะ 12 ชั่วโมงแรก เมื่อลูกไก่เข้าเครื่องกกได้ 2-3 ชั่วโมง หือลูกไก่เริ่มกินน้ำได้แล้วจึงเริ่มให้อาหารไก่ไข่เล็ก โดยโปรยลงบนถาดอาหาร พร้อมทั้งเคาะถาดเพื่อเป็นการเรียกลูกไก่ให้มากินอาหาร โดยให้กินแบบเต็มที่ให้น้อยๆ แต่บ่อยครั้ง อย่างน้อยวันละ 3-4 ครั้ง ให้แสงสว่างในโรงเรือนเพียง 1-3 แรกเท่านั้น เพื่อให้ลูกไก่คุ้นเคยกับสถานที่ หมั่นตรวจดูแลสุขภาพไก่โดยสม่ำเสมอ ขยายวงล้อมกกให้กว้างออกไปตามความเหมาะสมทุกๆ 5-7 วัน พร้อมทั้งยกเครื่องกกให้สูงขึ้นเล็กน้อย และปรับอุณหภูมิของเครื่องกกให้ต่ำลงสัปดาห์ละ 5 องศาฟาเรนไฮต์ ทำวัชชีนตามกำหนด ควร ตัดปากลูกไก่เมื่ออายุ 6-9 วัน โดยตัดปากบนออกประมาณ 1/3 ของปาก เพื่อป้องกันการจิกกัน เพื่อลดปริมาณการสูญเสียอาหารหกหล่น ระยะเวลาตัดปากที่ดีที่สุดประมาณ 7-10 วัน ควรตัดให้ระยะจุมูกออกมาไม่ต่ำกว่า 2 มม. ถ้าพบว่าการตัดปากไม่ดีควรทำการแต่งปากเมื่ออายุไม่เกิน 10 สัปดาห์ เมื่อกกลูกไก่ครบ 21 วัน ให้นำวงล้อมและเครื่องกกออก แต่ต้องระวังอย่าให้ลูกไก่ตื่น เพื่อป้องกันการเครียด การให้กรวดกรวดมีความสำคัญต่อไก่ ในการช่วยบดอาหารที่มีขนาดโตให้ละเอียดขึ้น โดยเริ่มให้ไก่กินกรวดตั้งแต่อายุได้ 3 สัปดาห์ขึ้นไป โดยให้สัปดาห์ละครั้งๆ ละ ครึ่งกิโลกรัมต่อไก่ 100 ตัว เริ่มชั่งน้ำหนักไก่จำนวน 5% ของฝูงเมื่ออายุ 6 สัปดาห์ จดบันทึกปริมาณอาหาร จำนวนไก่ตาย คัดทิ้งสิ่งผิดปกติ

การปฏิบัติงาน การใช้ยาและวัคซีนเป็นประจำ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหา และคำนวณต้นทุนการผลิต

1.5.2 เริ่มต้นด้วยการเลี้ยงไก่รุ่นอายุ 2 เดือน เป็นวิธีที่เริ่มนิยมกันในปัจจุบัน โดยคนที่ผู้เลี้ยงซื้อไก่รุ่นอายุ 6 อาทิตย์ จนถึง 2 เดือน มาจากฟาร์มหรือบริษัทที่รับเลี้ยงลูกไก่ เนื่องจากลูกไก่ในระยะนี้ราคายังไม่แพงมากนักและสามารถตัดปัญหาในการเลี้ยงดูลูกไก่และการกกลูกไก่ การเลี้ยงไก่รุ่นอายุ 2 เดือนนี้ มักจะให้อาหารที่มีคุณภาพค่อนข้างต่ำ ราคาถูก การเลี้ยงดูก็ไม่ต้องใช้ความชำนาญมากนัก ผู้ที่เริ่มเลี้ยงไก่เป็นครั้งแรก จึงสมควรเลี้ยงด้วยวิธีนี้

การเลี้ยงดูไก่รุ่น (อายุ 7-14 สัปดาห์)

การเลี้ยงไก่ในระยะนี้ ส่วนใหญ่ไก่จะมีขนงอกเต็มตัวแล้ว และมีผลต่อเนื่องถึงการผลิตไก่สาวที่มีคุณภาพสูงเพื่อให้เป็นแม่ไก่ที่ดี ให้ผลตอบแทนสูง ไก่จะต้องเจริญเติบโต มีโครงสร้างที่ดีมีอวัยวะส่วนที่ใช้ผลิตไข่ที่ดี ไม่อ้วนหรือผอมเกินไป ไก่เร่งเร่งแจ่มใส และแข็งแรง ควรจัดการจัดเตรียมพื้นที่เลี้ยงในอัตราไก่ 5-6 ตัวต่อ 1 ตารางเมตร เมื่ออายุ 7 สัปดาห์ ให้เปลี่ยนอาหารจากไก่ไข่เล็กเป็นอาหารไก่ไข่รุ่น ให้อาหารแบบถึงแขวนในอัตรา 4-5 ถึงต่อไก่ 100 ตัว จัดเตรียมที่ให้น้ำให้เพียงพอ โดยใช้ในอัตราตามขอบราว 1 นิ้วต่อไก่ 1 ตัว น้ำสะอาดต้องมีให้ไก่กินตลอดเวลา และทำความสะอาดที่ให้น้ำทุกวันดูแลวัสดุรองพื้นอย่าให้แฉะหรือแข็งเป็นแผ่น หรือมีกลิ่นเหม็นของแก็สแอมโมเนีย ต้องคุ้ยและพลิกกลับอย่างสม่ำเสมอทุกๆ 2-3 วัน และทำความสะอาดบริเวณรอบโรงเรือน พร้อมทั้งกำจัดวัชพืชบริเวณรอบโรงเรือนซึ่งน้ำหนักตัวไก่ จำนวน 5% ของฝูง ทุกสัปดาห์ โดยทำการจดบันทึกเกี่ยวกับการจัดการ จำนวนอาหาร ไก่ตาย คัดทิ้ง การใช้ยา และวัคซีน สิ่งผิดปกติ และการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 2.3 น้ำหนักไก่และปริมาณอาหารที่จำกัดให้ไก่ไข่อายุต่างๆ กิน (ไก่ไข่พันธุ์เบา – กลาง)

อายุ (สัปดาห์)	อาหาร / 100 ตัว / วัน (กก.)	น้ำหนักไก่ (กรัม)
1	1.2	60
2	1.8	120
3	2.3	195
4	2.8	270
5	3.3	355
6	3.8 – 4.0	430-475
7	4.3 – 4.5	515-575
8	4.5 - 5.0	550-660
9	5.0 – 5.5	650-760
10	5.5 – 6.0	770-850
11	6.0– 6.5	850-950
12	5.5 – 6.7	900-1040
13	6.0 – 6.9	1000-1135
14	6.0 – 7.0	1050-1220
15	6.0 - 7.2	1100-1320
16	6.0 – 7.4	1150-1400
17	6.5 – 7.5	1200-1500
18	6.5 – 7.7	1230-1600
19	6.5 – 7.9	1280-1680
20	6.5 – 8.0	1330-1780
21	7.0 –8.5	1380-1800
22	7.0 – 9.5	1420-1900
		1420-1900

ที่มา : กรมปศุสัตว์ (2551: 17)

1.5.3 เริ่มต้นด้วยการเลี้ยงไก่สาว เป็นวิธีที่ผู้เลี้ยงไก่เป็นอาชีพหรือเพื่อการค้านิยมกันมาก เนื่องจากไม่ต้องเสียเวลาเลี้ยงดูไก่เล็กหรือไก่อ่อน นอกจากนี้โรงเรียนก็สร้างไว้เฉพาะใช้กับไก่ไข่เท่านั้น แต่การเลี้ยงไก่วิธีนี้ต้องใช้ทุนสูง ผู้เลี้ยงจะต้องรู้จักฟาร์มที่ผลิตไก่สาวเป็นอย่างดี ต้องสอบถามถึงประวัติของฝูงไก่สาวที่จะนำมาเลี้ยงได้

การเลี้ยงดูไก่สาว (อายุ 15 – 20 สัปดาห์)

การเลี้ยงดูไก่สาวจะใกล้เคียงกับการเลี้ยงดูไก่อ่อน แต่ต้องควบคุมปริมาณอาหารและน้ำหนักตัวของไก่ให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของไก่ไข่แต่ละสายพันธุ์ เมื่อไก่อายุ 15 สัปดาห์ให้เปลี่ยนอาหารจากไก่อ่อนเป็นไก่ไข่สาว ควบคุมและกำจัดแมลงต่างๆ หมั่นตรวจสอบสุขภาพไก่ ทำวัคซีนตามกำหนด และสุ่มชั่งน้ำหนักไก่อ่ำนวน 5 % ของฝูง ทุกสัปดาห์ ในกรณีที่เลี้ยงแบบรวมฝูงเมื่อไก่อายุ 17 – 18 สัปดาห์ ควรติดตั้งรังไข่ ขนาดช่องละ 8x12 นิ้ว ในอัตรา 1 ช่อง ต่อไก่ 4 ตัว ในกรณีที่เลี้ยงแบบกรงตับ ให้ย้ายไก่อ่อนขึ้นกรงตับเมื่ออายุ 18 – 20 สัปดาห์ ควรมีการจัดการด้านสุขาภิบาลที่ดี เพราะไก่อ่ำนกำลังจะเริ่มให้ผลผลิตในการเลี้ยงตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 20 สัปดาห์ อัตราการตายและคัดทิ้งไม่ควรเกิน 10% ก่อนที่ทำการย้ายไก่อ่อนขึ้นกรงตับ ควรกำจัดเหาไร และถ่ายพยาธิก่อนไก่อ่ำนเริ่มให้ไข่ประมาณ 3 – 4 สัปดาห์ และมีการจดบันทึกลักษณะเดียวกับไก่อ่อน

การเลี้ยงดูไก่ไข่ (อายุ 21 – 72 สัปดาห์)

การเลี้ยงไก่ไข่ระยะนี้เป็นช่วงที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นระยะที่ไก่ให้ผลผลิต โดยทั่วไปแล้วถ้าการเลี้ยงดูอย่างถูกใจไก่อ่ำนจะเริ่มไข่เมื่ออายุ 20 – 21 สัปดาห์ ไก่อ่ำนจะเริ่มไข่ประมาณ 5% ของฝูง โดยเริ่มอาหารของไก่ไข่สาวเป็นไก่ไข่ ให้อาหารอย่างเพียงพอกับความต้องการของไก่ และการให้ผลผลิตของไก่ ไก่อ่ำนจะให้ผลผลิตสูงขึ้นเรื่อยๆ และจะสูงสุดในช่วงอายุ 25 – 30 สัปดาห์ และจะค่อยๆ ลดลงอย่างช้าๆ ในกรณีที่เลี้ยงแบบกรงตับต้องจดบันทึกการไข่ทุกวัน เพื่อสะดวกในการคัดไก่ที่ไม่ให้ไข่ออกจากฝูงหรือถ้าเลี้ยงแบบปล่อยฝูงก็ต้องจดบันทึกจำนวนไข่ทุกวัน เพื่อคิดเปอร์เซ็นต์การไข่ การเก็บไข่ ควรเก็บด้วยความระมัดระวัง ใส่ในแผงไข่ที่สะอาดคัดแยกขนาดไข่ และไข่บุบร้าว และเก็บไข่น้อยวันละ 3 ครั้ง สำหรับการเลี้ยงแบบปล่อยฝูง หมั่นตรวจดูวัสดุรองพื้นทั้งที่พื้นและในรังไข่ อย่าให้ชื้นแฉะ หรือจับเป็นแผ่นแข็ง หากสกปรกมากควนเปลี่ยนใหม่ การสุขาภิบาลทำลักษณะเดียวกับไก่อ่อน กรณีที่ฝูงไก่อ่ำนกินอาหารลดลงผิดปกติ อาจเกิดจากความเครียดหรือเจ็บป่วย ต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ ถ้าไก่เองไม่ได้ควรปรึกษาสัตวแพทย์ หรือผู้เชี่ยวชาญทันที การเลี้ยงไก่ไข่ต้องมีน้ำสะอาดให้กินตลอดเวลา

การให้ผลผลิตของไก่ไข่ โดยทั่วไปจะให้ไข่ประมาณ 52 สัปดาห์ แต่ในเกษตรกรบางรายสามารถเลี้ยงไก่ไข่ได้นานถึง 60 สัปดาห์ซึ่งอยู่ที่การดูแล การจัดการที่ดี

ตารางที่ 2.4 วิธีสังเกตลักษณะของไก่ไข่หรือไก่ไม่ไข่อย่างง่าย

ลักษณะ	ไก่กำลังไข่	ไก่ไม่ไข่
หงอน	ใหญ่แดง โตเต็มที่ สดใส	เล็กซีด เป็นขุยสะเก็ด
ตา	กลมวาว สดใส	เซื่องซึม
ขอบตา	บาง ขอบขาว	หนา เหลือง
ปาก	ซีดแกมขาว	เหลือง
แข้ง	ค่อนข้างขาวและแดง	เหลือง กลม เก้งก้าง
ขน	ไม่เรียบ สกปรก	ขนเนียนตัว หรือหลุดร่วง
ก้น	ขนาดใหญ่ ชุ่มชื้น	หดเล็ก กลมแห้ง
กระดูกเชิงกราน	กว้าง 2-3 นิ้วมือ	แคบกว่า 2 นิ้วมือ

ที่มา : กรมปศุสัตว์ (2551: 18)

1.6 อาหารและการให้อาหารไก่ไข่

อาหารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้การเลี้ยงไก่ไข่มีกำไรหรือขาดทุน เนื่องจากต้นทุนการผลิตประมาณ 60-70 เปอร์เซ็นต์ ของต้นทุนทั้งหมดจะเป็นค่าอาหาร ไก่ไข่นั้น นอกจากจะต้องการอาหารเพื่อการดำรงชีพ การเจริญเติบโตแล้ว ยังต้องนำไปใช้ในการผลิตอีกด้วย โดยจะมีความต้องการอาหารแตกต่างกันไปในแต่ละช่วงอายุของไก่ การที่ผู้เลี้ยงจะลดต้นทุนการผลิตในส่วน of ค่าอาหารลงนั้น สามารถทำได้โดยการประกอบสูตรอาหารที่มีราคาถูก แต่คุณภาพดี เลือกใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีราคาถูกตามฤดูกาลและอาหารแก่ไก่กินอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด เพื่อให้ได้ไข่ที่มีคุณภาพดีและต้นทุนต่ำ โดยทั่วไปแล้วอาหารที่ใช้เลี้ยงไก่ไข่จะประกอบด้วย สารอาหาร 6 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. โปรตีน โปรตีนเป็นสารอาหารที่สำคัญต่อการเลี้ยงสัตว์ทุกชนิด ประกอบด้วย กรดอะมิโนชนิดต่างๆ เป็นสารอาหารที่ช่วยในการสร้างเนื้อเยื่อที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย และช่วยในการสร้างและซ่อมแซมรักษาส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น ขน เล็บ หนัง กระดูก อวัยวะภายในต่างๆ เม็ดเลือดแดง และเป็นส่วนประกอบของผลผลิต เช่น ไข่ รวมทั้งยังนำไปใช้ในการสร้างเนื้ออีกด้วย โดยปกติแล้วอาหารที่ใช้เลี้ยงไก่ไข่แล้วจะประกอบด้วยโปรตีนประมาณ 13-19 เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของไก่

2. คาร์โบไฮเดรต เป็นสารอาหารจำพวกแป้งและน้ำตาล มีหน้าที่ให้พลังงาน ให้ ความอบอุ่น และช่วยให้ไก่อ้วน คาร์โบไฮเดรตเป็นแหล่งในการให้พลังงานแก่ร่างกาย เพื่อนำใช้ใน

การทำงานของอวัยวะต่างๆ เพื่อการดำรงชีพ การเจริญเติบโต และการให้ผลผลิต เช่น ไข่ ฯลฯ คาร์โบไฮเดรตถือว่าเป็นอาหารหลัก เพราะคาร์โบไฮเดรตเป็นส่วนประกอบในสูตรอาหารไก่ไข่ ประมาณ 38-61 เปอร์เซ็นต์ ขึ้นอยู่กับอายุของไก่ คาร์โบไฮเดรตแบ่งออกเป็น 2 พวกตามลักษณะความยากง่ายในการย่อย คือ น้ำตาลและแป้งกับเยื่อใย แหล่งคาร์โบไฮเดรตส่วนใหญ่ได้มาจากพืช

3. น้ำเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของร่างกายไก่ ร่างกายไก่มีน้ำเป็นส่วนประกอบประมาณ 60-70 เปอร์เซ็นต์ ลูกไก่อายุ 1 วัน มีน้ำเป็นองค์ประกอบ 85 เปอร์เซ็นต์ และจะลดลงเมื่ออายุมากขึ้น น้ำมีหน้าที่สำคัญต่อร่างกาย เช่น ช่วยในการย่อย การดูดซึม การรักษาระดับความร้อนปกติในร่างกาย และช่วยในการขับถ่ายของเสียออกจากร่างกาย น้ำนับเป็นสารอาหารที่จำเป็นและมีความสำคัญที่สุด เพราะถ้าไก่ขาดน้ำจะทำให้ไก่ไม่ยอมกินอาหารและอาจถึงตายได้ ดังนั้นเกษตรกรจะต้องหาภาชนะใส่น้ำสะอาดตั้งไว้ให้ไก่กินได้ตลอดเวลา หากไก่ขาดน้ำจะแคะแกร็น และการสูญเสียน้ำไปเพียง 10 เปอร์เซ็นต์ของร่างกายจะสามารถทำให้ไก่ตายได้

4. ไขมัน ไขมันเป็นแหล่งให้พลังงานแก่ร่างกายเช่นเดียวกับคาร์โบไฮเดรต แต่ไขมันจะให้พลังงานมากกว่าประมาณ 2 เท่า แต่ไขมันยังให้กรดไขมันบางชนิดที่จำเป็นสำหรับร่างกาย ให้ความอบอุ่น ทำให้อ้วน และช่วยเพิ่มความน่ากินของอาหาร ไขมันเป็นสารอาหารที่ได้จากไขมันสัตว์และน้ำมันพืช หากบริโภคไขมันมากเกินไปจะทำให้ร่างกายถ่ายเหลวหรือท้องเสีย ทำให้พื้นเปียกและวัสดุรองพื้นจะเสียเร็ว

5. วิตามิน วิตามินเป็นสารอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตและการดำรงชีวิตของไก่ ช่วยสร้างความแข็งแรงและความกระปรี้กระเปร่าแก่ร่างกาย สร้างความต้านทานโรค และบำรุงระบบประสาท ร่างกายต้องการวิตามินเพียงเล็กน้อยเพื่อให้ปฏิกิริยาต่างๆ ในร่างกายดำเนินไปตามปกติ แต่เป็นสารอาหารที่ขาดเสียไม่ได้ วิตามินแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ตามคุณสมบัติในการละลาย คือ วิตามินที่ละลายในไขมัน ได้แก่ วิตามินเอ ดี อี เค กับวิตามินที่ละลายในน้ำ ได้แก่ วิตามินบี และวิตามินซี หากไก่ขาดวิตามินจะทำให้ไก่โตช้าและเป็นโรคขาดวิตามินชนิดนั้นๆ

6. แร่ธาตุ เป็นสารอาหารที่ใช้ในการสร้างโครงกระดูก สร้างความเจริญเติบโต สร้างเลือด สร้างเปลือกไข่ และอื่นๆ ร่างกายสัตว์มีแร่ธาตุเป็นส่วนประกอบอยู่ประมาณ 3 เปอร์เซ็นต์ ของน้ำหนักตัว แร่ธาตุที่สำคัญได้แก่ แคลเซียม ฟอสฟอรัส แมกนีเซียม โซเดียม คลอรีน เหล็ก กำมะถัน ไอโอดีน ทองแดง โคบอลต์ แมงกานีส และสังกะสี

อาหารที่ใช้เลี้ยงไก่ไข่

1. อาหารผสม เป็นอาหารผสมจากวัตถุดิบที่บดละเอียดแล้วหลายๆ อย่างคลุกเคล้าให้เข้ากัน โดยมากจะเติมยาปฏิชีวนะ, วิตามิน, แร่ธาตุ และกรดอะมิโนที่จะเป็นลงไปด้วย อาหารนี้นำไปเลี้ยงไก่ได้ทันทีโดยไม่ต้องเติมอะไรอีก

2. หัวอาหาร เป็นอาหารเข้มข้นที่ผสมจากวัตถุดิบพวกโปรตีนจากพืช สัตว์ ไขมัน วิตามิน แร่ธาตุ และยาต่างๆ ยกเว้นธัญพืชหรือวัตถุดิบบางอย่างทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมและลดต้นทุนค่าอาหาร แต่ละท้องถิ่นที่มีวัตถุดิบอื่นบางอย่างราคาถูกหรือที่ปลูกเก็บเกี่ยวเอง อาทิเช่น ข้าวฟ่าง ข้าวโพด เมื่อผสมกับอาหารข้นตามอัตราส่วนที่กำหนด ก็จะได้อาหารสมดุลซึ่งมีโภชนาการต่างๆ ครบถ้วนตามความต้องการ

3. อาหารอัดเม็ด เป็นการนำอาหารผสมสำเร็จที่อยู่ในรูปของอาหารผสม ได้ผ่านกรรมวิธีการอัดเม็ดก็จะได้อาหารอัดเม็ดขนาดต่างๆ ตามอายุของไก่

4. อาหารเสริม คือ อาหารหรือวัตถุดิบที่เติมไปกับส่วนประกอบต่างๆ ที่จะผสมเป็นอาหารที่ใช้เลี้ยงสัตว์ เพื่อช่วยเสริมคุณภาพของอาหารนั้นๆ ให้ดีขึ้นและให้เป็นอาหารที่สมดุล

สูตรอาหารไก่ไข่ระยะต่างๆ สูตรอาหารไก่ที่ดี หมายถึง การนำเอาวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่เป็นแหล่งให้สารอาหารต่างๆ ในสัดส่วนที่เหมาะสมมาผสมให้เข้ากัน เพื่อให้ได้สารอาหารต่างๆ ตามที่ไก่ต้องการ ในอัตราส่วนที่สมดุลกันไก่ชอบกิน ไม่เป็นพิษ สามารถนำไปใช้ในการผลิตเนื้อและไข่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นวัตถุดิบที่ใช้ก็ควรหาได้ง่าย และราคาไม่แพงอีกด้วย

สูตรอาหารไก่ไข่ระยะต่างๆ มีหลายสูตรด้วยกันเป็นการเลือกใช้จากวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีอยู่มากและนิยมใช้กันมาก ในการเลือกใช้สูตรใดสูตรหนึ่งนั้นควรพิจารณาจากวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีอยู่มากในท้องถิ่น พอลองหาซื้อได้ง่ายและราคาถูกเป็นหลัก

1. ไก่ไข่เล็ก ตั้งแต่อายุแรกเกิดจนถึง 6 สัปดาห์ ต้องการอาหารที่มีโปรตีนประมาณ 19 เปอร์เซ็นต์

2. ไก่ไข่รุ่น ตั้งแต่อายุ 6 สัปดาห์ถึงอายุ 14 สัปดาห์ ต้องการอาหารที่มีโปรตีนประมาณ 16 เปอร์เซ็นต์

3. ไก่ไข่สาวก่อนไข่ ตั้งแต่อายุ 14 สัปดาห์จนถึงอายุ 20 สัปดาห์ต้องการอาหารที่มีโปรตีนประมาณ 13 เปอร์เซ็นต์

4. ไก่ไข่ระยะให้ไข่ ตั้งแต่อายุ 20 สัปดาห์ขึ้นไป ต้องการอาหารที่มีโปรตีนประมาณ 16 เปอร์เซ็นต์

ตารางที่ 2.5 สูตรอาหารไก่ไข่เล็ก (อายุแรกเกิด – 6 สัปดาห์)

วัตถุดิบอาหารสัตว์ (กก.)	สูตรที่ 1	สูตรที่ 2	สูตรที่ 3	สูตรที่ 4
ปลายข้าว	56	-	-	-
ข้าวโพด	-	61.2	-	-
ข้างฟาง	-	-	59.3	-
มันเส้น	-	-	-	46.2
รำละเอียด	12	10	12	15
กากถั่วเหลือง	22	18.8	18.7	26.8
ปลาป่น	8	8	8	10
ไคคลอซีมฟอสเฟต	1	1	1	1
เกลือ	0.5	0.5	0.5	0.5
พรีมิกซ์ไก่ไข่เล็ก	0.5	0.5	0.5	0.5
รวม	100	100	100	100

ที่มา : กรมปศุสัตว์ (2551: 18)

ตารางที่ 2.6 สูตรอาหารไก่ไข่รุ่น (อายุ 6-14 สัปดาห์)

วัตถุดิบอาหารสัตว์ (กก.)	สูตรที่ 1	สูตรที่ 2	สูตรที่ 3	สูตรที่ 4
ปลายข้าว	51.5	-	-	-
ข้าวโพด	-	58.3	-	-
ข้างฟาง	-	-	56.4	-
มันเส้น	-	-	-	46.6
รำละเอียด	29	25	27	26
กากถั่วเหลือง	10	7.2	7.1	18.1
ปลาป่น	8	8	8	8
เปลือกหอย	0.5	0.5	0.5	0.3
เกลือ	0.5	0.5	0.5	0.5
พรีมิกซ์ไก่ไข่รุ่น	0.5	0.5	0.5	0.5
รวม	100	100	100	100

ที่มา : กรมปศุสัตว์ (2551: 18)

ตารางที่ 2.7 สูตรอาหารไก่สาว (อายุ 14-20 สัปดาห์)

วัตถุดิบอาหารสัตว์ (กก.)	สูตรที่ 1	สูตรที่ 2	สูตรที่ 3	สูตรที่ 4
ปลายข้าว	55	-	-	-
ข้าวโพด	-	58.3	-	-
ข้าวฟ่าง	-	-	58.3	-
มันเส้น	-	-	-	48.2
รำละเอียด	30	30	30	30
ใบกระถินป่น	4	4	4	4
กากถั่วเหลือง	5.8	2.6	2.6	11.1
ปลาป่น	3	3	3	5
เปลือกหอย	0.7	0.8	0.8	0.7
ไคเคลเซียมฟอสเฟต	0.5	0.3	0.3	-
เกลือ	0.5	0.5	0.5	0.5
พรีมิกซ์ไก่ไข่รุ่น	0.5	0.5	0.5	0.5
รวม	100	100	100	100

ที่มา : กรมปศุสัตว์ (2551: 19)

ตารางที่ 2.8 สูตรอาหารไก่ไข่ระยะให้ไข่

วัตถุดิบอาหารสัตว์ (กก.)	สูตรที่ 1	สูตรที่ 2	สูตรที่ 3	สูตรที่ 4
ปลายข้าว	47	-	-	-
ข้าวโพด	-	47.9	-	-
ข้าวฟ่าง	-	-	46.6	-
มันเส้น	-	-	-	38.8
รำละเอียด	20	20	20	20
ใบกระถินป่น	5	5	5	5
กากถั่วเหลือง	9.9	8.8	9	16.6
ปลาป่น	8	7	7	8
ไขมันสัตว์/น้ำมันพืช	1	2	3	2.5
เปลือกหอย	8.3	8.5	8.3	8.2
ไคแคลเซียมฟอสเฟต	-	-	0.2	-
ดีแอล-เมทไธโอนีน	0.1	0.1	0.15	0.15
เกลือ	0.5	0.5	0.5	0.5
พรีมิกซ์ไก่ไข่สาว	0.25	0.25	0.25	0.25
รวม	100	100	100	100

ที่มา : กรมปศุสัตว์ (2551: 19)

1.7 โรคไก่และการป้องกัน

ในการเลี้ยงไก่ไข่ให้ประสบผลสำเร็จนั้น ต้องเลี้ยงไก่ให้มีสุขภาพดี สมบูรณ์แข็งแรง จึงจะให้ผลผลิตสูง ดังนั้นเราต้องรู้จักโรคไก่และการป้องกันโดยถือหลักว่า “กันไว้ดีกว่าแก้” โดยทั่วไปแล้วโรคที่มักจะทำความเสียหายให้กับการเลี้ยงไก่ไข่ ได้แก่

1.7.1 โรคนิวคาสเซิล เป็นโรคติดต่อที่ร้ายแรงที่สุดของไก่ในประเทศไทย เกิดจากเชื้อไวรัสประเภทหนึ่ง การแพร่ระบาดของโรคเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยการหายใจเอาเชื้อโรคหรือกินอาหารหรือน้ำที่มีเชื้อนี้ปนเข้าไป จากอุจจาระ น้ำมูก น้ำลาย และสิ่งขับถ่ายอื่นๆ ของไก่ป่วย ไก่ที่ป่วยมักจะมีอาการทางระบบหายใจและระบบประสาท เช่น หายใจลำบาก มีเสียงดังเวลาหายใจ มีน้ำมูกไหล หัวสั่น กระตุก ขาและปีกเป็นอัมพาต คอบิด เดินเป็นวงกลม หัวชุกได้ปีก สำหรับแม่ไก่ที่กำลังให้ไข่ จะไข่ลดลงทันที และมักจะตายภายใน 3-4 วัน หลังจากแสดงอาการป่วย

การป้องกัน โดยการทำวัคซีนลาโซตาเชื้อเป็น และลาโซตาเชื้อตาย คู่มือการใช้
จากตารางการทำวัคซีนท้ายเล่ม

1.7.2 โรคหลอดลมอักเสบติดต่อ เป็นโรคทางระบบหายใจที่แพร่หลายที่สุดซึ่งเกิด
จากเชื้อไวรัส สามารถเกิดขึ้นได้กับไก่ทุกอายุ แต่มักจะมีความรุนแรงในลูกไก่ มีอัตราการตายสูงมาก
ไก่ที่เป็นโรคนี้อาจมีอาการ อ้าปากและโง่งงเวลาหายใจ หายใจลำบาก เวลาหายใจมีเสียงครืดคราด
ในลำคอ ไอ น้ำมูกไหล ตาและช่องซึม เบื่ออาหาร ในไก่ไข่จะไข่ลดลงอย่างกะทันหัน

การป้องกัน โดยการทำวัคซีนป้องกันโรคหลอดลมอักเสบ

1.7.3 โรคคอหิวด์ไก่ เป็นโรคที่ติดต่อร้ายแรงชนิดหนึ่ง ซึ่งเกิดจากเชื้อแบคทีเรีย
เข้าสู่ร่างกายทางอาหารและน้ำ ไก่ที่เป็นโรคนี้อาจมีอาการหงอย ซึม เบื่ออาหาร กระหายน้ำจัด
ท้องร่วง อุจจาระมีสีเหลือง เหนียงมีสีคล้ำกว่าปกติถ้าไก่เป็นโรคนี้อย่างร้ายแรงไก่อาจตายได้โดยไม่
แสดงอาการป่วยให้เห็น

การรักษา ใช้น้ำยาปฏิชีวนะ คลอเตตราซัยคลิน หรือออกซิเตตราซัยคลิน หรือ
นัยยาประเภทซัลฟา เช่น ซัลฟาเมอราซีน หรือซัลฟาเมทราซีน

การป้องกัน โดยการให้วัคซีนป้องกันโรคคอหิวด์

1.7.4 โรคฝีดาษไก่ เป็นโรคที่มักเป็นกับลูกไก่และไก่รุ่น ซึ่งเกิดจากเชื้อไวรัส
ติดต่อกัน โดยการสัมผัส เช่น อยู่รวมฝูงกัน และยุงที่เป็นพาหะของโรคกัด โรคนี้ไม่แสดงอาการ
ป่วยถึงตาย ไก่ที่เป็นโรคนี้อาจมีอาการมีจุดสีเทาพองตามบริเวณใบหน้า หงอน เหนียง และผิวหนัง
และเมื่อจุดพองขยายตัวและแตกออกเป็นสะเก็ดลูกไก่จะหงอยซึม ไม่กินอาหารและตายในที่สุด

การป้องกัน โดยการให้วัคซีนป้องกันโรคฝีดาษไก่

1.7.5 โรคหวัดติดต่อหรือหวัดหน้าบวม เป็นโรคทางระบบหายใจมักเกิดกับไก่รุ่น
และไก่ใหญ่ ซึ่งเกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่ปะปนอยู่ในเสมหะ น้ำมูก และน้ำตาของไก่ป่วย ไก่ที่เป็น
โรคนี้อาจมีอาการอย่างรวดเร็ว โดยมีอาการจาม มีน้ำตา น้ำมูกอยู่ในช่องจมูกและเปียกปรอดถึง
ปากและมีกลิ่นเหม็น เมื่อเป็นรุนแรง ตาจะและจนปิด หน้าบวม เหนียงบวม ไก่กินอาหารน้อยลง
ไก่ที่กำลังให้ไข่จะไข่ลดการรักษา โดยใช้น้ำยาซัลฟา ได้แก่ ซัลฟาไรอาโซล ซัลฟาไดเมท็อกซิน
ส่วนยาปฏิชีวนะ ได้แก่ ออกซิเตตราซัยคลินอิริโทรมัยซิน และ สเตรปโตมัยซิน

การป้องกัน การจัดการสุขาภิบาล และการเลี้ยงดูที่ดี การถ่ายเทอากาศใน
โรงเรือนที่ดี และการฉีดวัคซีนป้องกันโรคหวัดหน้าบวม

1.7.6 โรคกล่องเสียงอักเสบติดต่อ เป็นโรคทางระบบหายใจ มักเป็นกับไก่ใหญ่
อายุ 3-4 เดือนขึ้นไปซึ่งเกิดจากเชื้อไวรัส ไก่ที่เป็นโรคนี้อาจมีอาการหายใจไม่สะดวก ขึ้นคอและ
ศีรษะตรงไปข้างหน้า อ้าปากเป็นระยะๆ และหลับตา ไก่จะตายเพราะหายใจไม่ออก

การป้องกัน การจัดการสุขภาพที่ดี และป้องกันไม่ให้ล้มโรค และการให้
วัคซีนป้องกันโรคกล่องเสียงอักเสบติดต่อ

1.7.7 โรคมาเร็กซ์ เป็นโรคที่มักเป็นกับไก่รุ่น ไก่สาว ซึ่งเกิดจากเชื้อไวรัส ที่สะสม
อยู่ที่หนังไก่บริเวณโคนขนของไก่ป่วยเป็นแผ่นเล็กๆ คล้ายขี้ผึ้ง แลไก่ที่เป็นโรคนี้จะแสดงอาการ
หงอยซึม การเจริญเติบโตไม่ได้ขนาด ในกรณีที่เป็นอัมพาต ไก่จะอ่อนแอ กินน้ำกินอาหารไม่ได้
การทรงตัวไม่ปกติ เดินขาลาก และเป็นอัมพาตเดินไม่ได้

การป้องกัน การสุขภาพและการเลี้ยงดูที่ดีไม่ให้ไก่เครียด และการให้
วัคซีนป้องกันโรคมาเร็กซ์

1.8 การทำวัคซีนไก่ไข่

จุดประสงค์ของการทำวัคซีน คือ เพื่อป้องกันและควบคุมการระบาดของโรคที่สำคัญ
โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคที่ไม่สามารถทำการรักษาได้หรือโรคที่ยากต่อการรักษา ทำให้ไก่สร้าง
ภูมิคุ้มกันเกิดขึ้นในร่างกาย การทำวัคซีนเป็นการเพิ่มความเครียดให้ไก่ทั้งโดยตรงและทางอ้อม

1.8.1 ชนิดของวัคซีน

วัคซีนเป็นผลิตภัณฑ์ที่เตรียมขึ้นจากส่วนของเชื้อโรคหรือเชื้อที่ทำให้เกิด
โรค ซึ่งเมื่อฉีดเข้าร่างกายสัตว์ก็สามารถทำให้สัตว์สร้างภูมิคุ้มกันโรคได้และภูมิคุ้มกันโรคนั้น
สามารถที่จะป้องกันไม่ให้ป่วยเป็นโรคนั้น ชนิดของวัคซีนแบ่งออกได้ 2 ชนิดใหญ่ๆ คือ

1) วัคซีนเชื้อเป็น เป็นวัคซีนที่เตรียมจากเชื้อที่มีความรุนแรงแต่ถูกทำให้
อ่อนแอลง หรือถูกทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปเป็นจุลชีพที่ไม่มีความรุนแรง ซึ่งไม่สามารถทำให้
เกิดโรคได้ จุลชีพเหล่านี้สามารถแบ่งตัวเพิ่มจำนวนได้เมื่อเข้าสู่ร่างกายทำให้เกิดความเครียดหรือ
เกิดอาการแพ้วัคซีน วัคซีนเชื้อเป็นสามารถให้ไก่ได้ทีละตัว โดยการหยอดตาหรือหยอดจมูกหรือให้
ไก่เป็นกลุ่มโดยการละลายในน้ำดื่ม หรือการสเปรย์ ทำให้ประหยัดแรงงานวัคซีนเชื้อเป็นสามารถ
ถูกทำลายได้ง่ายโดยภูมิคุ้มกันโรคที่ถ่ายทอดมาจากแม่ แต่ให้ความคุ้มโรคสูง อาจทำให้สัตว์เกิดโรค
ได้ แต่การเก็บรักษาอย่างยากกว่าการเก็บวัคซีนเชื้อตาย และมีราคาถูก

2) วัคซีนเชื้อตาย เป็นวัคซีนที่มักเตรียมจากเชื้อที่มีความรุนแรงที่ถูกทำให้
ตายโดยทางเคมีหรือฟิสิกส์ จุลชีพเหล่านี้ไม่สามารถแบ่งตัวเพิ่มจำนวนได้เมื่อเข้าสู่ร่างกาย จึงมี
ความปลอดภัย แต่ให้ความคุ้มโรคต่ำวัคซีนเชื้อตายจะให้โดยวิธีการฉีดเท่านั้น สารที่ใช้ผสมกับ
วัคซีนจะเป็นน้ำมันหรืออลูมิเนียมไฮดรอกไซด์ สามารถกระตุ้นให้เกิดภูมิคุ้มกันได้ดี วัคซีนเชื้อตาย
มีราคาแพงแต่เก็บรักษาง่าย

วิธีการทำวัคซีน การทำวัคซีนไก่สามารถทำได้หลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของวัคซีนที่ใช้และชนิดของโรค

1. การหยอดตาหรือหยอดจมูก เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันเฉพาะที่เพื่อป้องกันโรคที่เกิดกับระบบทางเดินหายใจ เช่น โรคนิวคาสเซิล และหลอดลมอักเสบ โดยละลายวัคซีนในน้ำยาละลายวัคซีน (น้ำกลั่น ที่อุณหภูมิห้องการใช้งานเย็นจัดอาจทำให้เยื่ออุ้งอักเสบ ขวดที่ใช้หยอดวัคซีนควรเป็นขวดมาตรฐานเพื่อให้ลูกไก่ได้รับวัคซีนครบโดส การหยอดตาให้หยอดวัคซีน 1-2 หยดต่อไก่ 1 ตัว ตำแหน่งที่จะหยอดวัคซีนก็คือที่บริเวณมุมขวาด้านใน รอนจนกระทั่งวัคซีนเข้าไปในตาจึงปล่อยไก่ การหยอดจมูกจะให้ผลดีกว่าการหยอดตา การหยอดโดยใช้นิ้วมือปิดรูจมูกไว้ข้างหนึ่งแล้วจึงหยอดวัคซีนในรูจมูกอีกข้างหนึ่ง

2. การแทงปีก เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันเฉพาะที่คือได้บริเวณใต้ผิวหนังเช่น วัคซีนป้องกันโรคฝีดาษ เป็นวัคซีนที่มีความเข้มข้นมาก เนื่องจากใช้น้ำยาละลายวัคซีนเพียงเล็กน้อย และใช้เข็มจุ่มวัคซีนครั้งละ 0.01 ซีซี. โดยสังเกตจากการที่วัคซีนเต็มรูเข็มทั้งสองข้าง แล้วแทงเข็มจากทางด้านล่างผ่านทะลุหนังของปีกไก่ ระวังอย่าให้แทงผ่านขน กล้ามเนื้อ หรือกระดูก ภายใน 7-10 วันหลังจากทำวัคซีนจะเกิดรอยสะเก็ดแผลทั้งด้านบนและด้านล่างของหนังปีกไก่ซึ่งเกิดจากแทงเข็มผ่าน

3. การฉีดเข้าผิวหนัง เป็นวิธีที่นิยมใช้ในการทำวัคซีนป้องกันโรคมาร์เบิร์ก โดยฉีดเข้าใต้ผิวหนังบริเวณท้ายทอยหรือฐานคอ ทำให้การสร้างภูมิคุ้มกันเกิดขึ้นอย่างช้าๆ แต่ให้ผลในการคุ้มกันโรคนาน

4. การฉีดเข้ากล้ามเนื้อ เป็นวิธีที่นิยมใช้กับวัคซีนชนิดเชื้อตาย ซึ่งจะฉีดเข้ากล้ามเนื้อหน้าอก การฉีดเข้ากล้ามเนื้อจะกระตุ้นการสร้างภูมิคุ้มกันดีกว่าการหยอดตาและหยอดจมูก เพราะจะไปกระตุ้นระบบภูมิคุ้มกันด้วย สารนำขึ้นในกระแสเลือดและเกิดการหมุนเวียนไปทั่วร่างกาย ทำให้ภูมิคุ้มกันเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ได้แก่ การฉีดวัคซีนป้องกันโรคหิวาต์ไก่ เป็นต้น

5. การละลายน้ำดื่ม เป็นวิธีที่ทำได้ง่าย ประหยัดแรงงาน และเหมาะสำหรับไก่จำนวนมากๆ แต่การสร้างภูมิคุ้มกันจะมีความผันแปรค่อนข้างมาก เนื่องจากไก่แต่ละตัวได้รับวัคซีนในปริมาณที่แตกต่างกัน ดังนั้นจะต้องหยุดการให้น้ำไก่เป็นเวลาอย่างน้อย 2 ชั่วโมงก่อนทำวัคซีน เพื่อกระตุ้นให้ไก่กระหายน้ำและกินน้ำผสมวัคซีนให้หมดภายใน 2 ชั่วโมง ระยะเวลาในการ อดน้ำจะขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ อุปกรณ์ให้น้ำจะต้องมีเพียงพอสำหรับไก่จำนวน 2 ใน 3 ของคอกสามารถเข้าไปกินน้ำได้พร้อมๆ กัน สำหรับปริมาณน้ำที่ใช้ละลายวัคซีนจะผันแปรไปตามอายุ ของไก่ ดังนี้

อายุ 1 สัปดาห์	ใช้น้ำ	2-5	ลิตรต่อไก่	1,000
อายุ 2-3 สัปดาห์	ใช้น้ำ	9-11	ลิตรต่อไก่	1,000
อายุ 5-7 สัปดาห์	ใช้น้ำ	14-18	ลิตรต่อไก่	1,000

อายุมากกว่า 7 สัปดาห์ ใช้น้ำ 20-23 ลิตรต่อไก่ 1,000

6. การสเปรย์ เป็นวิธีที่นิยมกันมากสำหรับการทำวัคซีนครั้งแรกในลูกไก่อายุ 1 วัน เพื่อป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสในระบบทางเดินหายใจ อาจสเปรย์ตั้งแต่ในโรงฟักหรือในโรงเรือนที่เลี้ยง โดยสเปรย์ใส่ลูกไก่ที่อยู่ในกล่องเลข ลูกไก่จะได้รับวัคซีนผ่านทางลูกตาหรือจมูก เป็นวิธีที่ทำให้รวดเร็ว สามารถให้วัคซีนแก่ไก่จำนวนมากๆ ในระยะเวลาอันสั้น แต่ปริมาณวัคซีนที่ได้รับอาจแตกต่างกันไป การสเปรย์ควรสเปรย์ให้พอหมาดๆ ไม่ควรให้ตัวลูกไก่เปียกโชก และควรทิ้งลูกไก่ไว้ 10-15 นาที เพื่อให้ตัวแห้ง

1.8.2 ข้อควรปฏิบัติในการทำวัคซีน

- 1) อายุของไก่และระยะเวลาในการทำวัคซีนจะมีความสำคัญต่อการสร้างภูมิคุ้มกันโรคของไก่เป็นอย่างมาก ดังนั้นในการทำวัคซีนจึงควรทำตามกำหนดเวลาอย่างถูกต้อง
- 2) สุขภาพของไก่ขณะที่ทำวัคซีนจะต้องมีความสมบูรณ์ แจ่มใส แข็งแรง ไม่เป็นโรคระบาด และต้องปลอดจากพยาธิ เพราะอาจจะทำให้การทำวัคซีนไม่ได้ผลเท่าที่ควร ทั้งอาจทำให้ไก่ป่วยมีอาการถึงขั้นรุนแรงได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการรักษาสุขภาพของไก่และอาการแทรกซ้อนต่างๆ จึงควรให้ยาปฏิชีวนะหรือวิตามิน 3 วัน ติดต่อกัน กล่าวคือ ก่อนและหลังทำวัคซีน 1 วัน และในวันทำวัคซีนอีก 1 วัน
- 3) วัคซีนที่ใช้ต้องไม่หมดอายุหรือเสื่อมสภาพ และควรซื้อวัคซีนจากแหล่งที่เชื่อถือได้เท่านั้น
- 4) การเก็บรักษาวัคซีน จะต้องเก็บไว้ในที่เย็นจัด เช่น ในช่องแช่แข็งของตู้เย็น หรือตามคำแนะนำของการใช้วัคซีนนั้น การขนส่งจะต้องบรรจุในกระติกน้ำแข็งผสมเกลือ และควรระวังอย่าให้วัคซีนถูกความร้อนหรือแสงอาทิตย์ เพราะจะทำให้วัคซีนเสื่อมคุณภาพได้
- 5) เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำวัคซีนทุกครั้ง จะต้องได้รับการทำความสะอาด และผ่านการฆ่าเชื้อ อาจเป็นวิธีต้ม นึ่งไอน้ำ แล้วทิ้งไว้ให้เย็นก่อนนำไปใช้ทุกครั้ง ในกรณีที่ทำวัคซีนละลายน้ำ ควรล้างภาชนะต่างๆ ให้สะอาดหมดจดก่อนนำไปใช้ทุกครั้ง
- 6) ในการผสมวัคซีน จะต้องผสมในอัตราที่ถูกต้องและเหมาะสม เมื่อผสมเสร็จแล้วควรรีบใช้ให้หมดภายใน 2 ชั่วโมง
- 7) วัคซีนที่ผสมแล้วเหลือใช้ รวมทั้งหลอดหรือขวดบรรจุวัคซีน ก่อนทิ้งควรผ่านการต้มฆ่าเชื้อเสียก่อน

การเก็บรักษาวัคซีน การเก็บรักษาวัคซีนจะต้องทำอย่างถูกต้อง หากเก็บรักษาไม่ดีหรือไม่ถูกต้อง จะทำให้วัคซีนนั้นเสื่อมทันที ควรเก็บวัคซีนไว้ในตู้เย็นที่สามารถควบคุมอุณหภูมิได้สม่ำเสมอตลอดเวลา ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วอุณหภูมิประมาณ 2-8 องศาเซลเซียสกรณีที่

ไฟฟ้าดับ จะต้องรีบย้ายวัคซีนมาเก็บในภาชนะหรือถังน้ำแข็ง อย่าปล่อยให้วัคซีนอยู่ในตู้เย็นรอจนไปมา เพราะจะทำให้วัคซีนเสื่อมคุณภาพได้ การเก็บวัคซีนควรดูชนิดของวัคซีน และข้อกำหนดของบริษัทผู้ผลิตกำหนดมาในเรื่องอุณหภูมิ เพราะวัคซีนบางชนิดจะเก็บในตู้เย็นธรรมดา บางชนิดจะเก็บในช่องแช่แข็ง ตู้เย็นที่ใช้เก็บวัคซีนควรแยกต่างหากจากตู้เย็นอาหารหรือเครื่องดื่ม เมื่อวัคซีนมีการเปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม เช่น แข็งตัว เปลี่ยนสี เป็นต้น ซึ่งอาจทำให้วัคซีนเสื่อมคุณภาพ และไม่ควรนำวัคซีนไปใช้ ควรทำลายเสีย

ตารางที่ 2.9 โปรแกรมวัคซีนในไก่ไข่

อายุไก่	ชนิดวัคซีน	วิธีทำ	หมายเหตุ
1 วัน	มาเร็กซ์	ฉีดใต้ผิวหนัง	ทำจากโรงฟัก
1 วัน	หลอดลมอักเสบ	หยอดตา	ทำเมื่อลูกไก่ถึงฟาร์ม
10 วัน	นิวคาสเซิลโซต้า	หยอดตา	
14 วัน	กัมโบโร	ละลายน้ำ	ชนิดเชื้อเป็น
4 สัปดาห์	นิวคาสเซิล+หลอดลม	หยอดตา	
	ฝีดาษ	แทงปีก	
5 สัปดาห์	วัคซีนหวัด	ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ	½ ได้ส ในพื้นที่ที่มีโรค
	กล่องเสียงอักเสบ	หยอดตา	½ ได้ส ระบาดรุนแรง
8 สัปดาห์	นิวคาสเซิล+หลอดลม	หยอดตา	ชนิดเชื้อเป็น
	นิวคาสเซิล	ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ	ชนิดเชื้อตาย
10 สัปดาห์	กล่องเสียงอักเสบ	หยอดตา	
14 สัปดาห์	วัคซีนหวัดหลอดลมอักเสบ	ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ	
	*อี.ดี.เอส+นิวคาสเซิล	หยอดตา	
16 สัปดาห์	นิวคาสเซิล+หลอดลมอักเสบ	ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ	ชนิดเชื้อตาย
22 สัปดาห์	นิวคาสเซิล+หลอดลมอักเสบ	ละลายน้ำ	
32 สัปดาห์	นิวคาสเซิล+หลอดลมอักเสบ	ละลายน้ำ	
40 สัปดาห์	นิวคาสเซิลนิวคาสเซิล+หลอดลม	ละลายน้ำ	
48 สัปดาห์	อักเสบ+หลอดลมอักเสบ	ละลายน้ำ	
56 สัปดาห์	นิวคาสเซิล+หลอดลมอักเสบ	ละลายน้ำ	
64 สัปดาห์		ละลายน้ำ	

ที่มา : กรมปศุสัตว์ (2551: 21)

1.9 การจัดการเพื่อให้ระดับการให้ไข่สูงสุด

ในการเลี้ยงไก่ไข่เพื่อให้ไก่ไข่มีช่วงอายุการให้ไข่สูงสุดยืนอยู่ได้มากน้อยเพียงใด นอกจากจะต้องมีการจัดการเลี้ยงดูฝูงไก่ให้มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ตั้งแต่แรกจนถึงก่อนไข่แล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย เช่น

- **ฤดูกาล** ถ้าช่วงการให้ไข่สูงสุดตรงกับฤดูร้อน ย่อมทำให้ระยะการให้ไข่สูงสุดสั้นลง แนวทางแก้ไขคือ ปรับสูตรอาหารที่เหมาะสม ลดอุณหภูมิภายในโรงเรือน

- **สภาวะแวดล้อม** ถ้าช่วงการให้ไข่สูง (Peak Production) ต้องเจอกับสภาพอากาศเปลี่ยนแปลงอย่างกระทันหันบ่อยๆ ย่อมทำให้ช่วงการให้ไข่สูงสุดสั้นลงเช่นกัน แนวทางแก้ไขควรติดตามการพยากรณ์อากาศอยู่เสมอ เพื่อที่จะหาทางป้องกันล่วงหน้าโดยให้ไก่ได้รับวิตามิน หรือ ยาปฏิชีวนะ

- **การจัดการเรื่องอาหาร** จะสังเกตได้ว่าในช่วงการให้ไข่สูงสุด ไก่จะกินอาหารเพิ่มมากขึ้นหากผู้เลี้ยงไก่ไข่เพิ่มปริมาณอาหารให้ได้มากขึ้นตามความต้องการขึ้นไปเรื่อยๆ ย่อมทำให้ช่วงระยะเวลาของ Peak Production ยาวนานขึ้นเช่นกัน โดยเพิ่มขึ้นวันละน้อย ๆ 2-3 กรัม (ปกติให้โดยเฉลี่ยต่อประมาณ 110 กรัม) และเมื่อถึงจุดๆ หนึ่งที่ผู้เลี้ยงเพิ่มปริมาณอาหารมากขึ้น แต่เปอร์เซ็นต์การให้ไข่ไม่เพิ่มขึ้น ผู้เลี้ยงควรจะหยุดปริมาณอาหารที่จุดนั้น และถ้าเปอร์เซ็นต์การให้ไข่ลดลงผู้เลี้ยงก็ต้องลดปริมาณอาหารลงตามด้วย ซึ่งในที่สุดก็อยู่คงที่ ปริมาณการกินอาหารเฉลี่ยต่อตัวต่อวันประมาณ 110 กรัม

หมายเหตุ อายุการให้ไข่นับจากเริ่มไข่ 5% คือสัปดาห์ที่ 1 ของการให้ไข่และเมื่ออายุการไข่ 53 สัปดาห์ เปอร์เซ็นต์การให้ไข่จะต่ำลง ถึงจุดที่ผู้เลี้ยงไม่มีกำไรและปลดจำหน่ายในที่สุด

อัตราการใช้

ในการคิดคำนวณอัตราในการไข่ คิดได้ 2 วิธีคือ

1. Hen Day Production โดยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์การไข่ของไก่ทั้งหมดที่มีอยู่ในขณะนั้นๆ โดยไม่รวมไก่ไข่ที่ขายหรือคัดออกไปแล้ว

สูตรการคิดคือ จำนวนไก่ทั้งหมด x 100 = เปอร์เซ็นต์การไข่ของไก่ที่เหลือ
จำนวนไก่ที่เหลือขณะนั้น

สมมติว่ามีไก่ 1,000 ตัว ให้ไข่ต่อวัน 800 ฟอง

$$= \frac{800 \times 100}{1,000} = 80\%$$

1,000

2. Hen Housed Production โดยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์การไข่ของทั้งหมดที่เริ่มจำนวนทั้งหมดที่นำเข้าโรงเรือนไก่ไข่

สูตรการคิดคือ จำนวนไข่ทั้งหมด x 100 = เปอร์เซ็นต์การไข่ของไก่ทั้งหมด
จำนวนไก่ทั้งหมดที่เริ่มไข่

สมมติว่ามีไก่เริ่มต้นนำเข้าเพื่อให้ไข่ 1,000 ตัว ให้ไข่วันนี้ 850 ฟอง

$$= \frac{850 \times 100}{1,000} = 85\%$$

1,000

การหาอัตราของไข่โดยวิธี Hen Housed Production ทำให้ผู้เลี้ยงต้องใช้ความสามารถในการจัดการเลี้ยงดูเพื่อมิให้ไก่ตาย หรือถูกคัดทิ้งออกมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการดำเนินการ

ตารางที่ 2.10 เปรียบเทียบไก่ที่กำลังไข่ และไก่ที่หยุดไข่

ตารางเปรียบเทียบไก่ที่กำลังไข่ และไก่ที่หยุดไข่		
ลักษณะ	ไก่ที่กำลังไข่	ไก่ที่หยุดไข่
หงอนและเหนียง	แดงสดใส อ่อนนุ่ม มีขนาดใหญ่	ซีดไม่สดใส หยิบ ตกระเด็น เล็ก
นัยน์ตา	นูนเด่นสดใส	ไม่นูนเด่น ไม่สดใส
ขอบตา จอปาก	ปรากฏเมือสี	
ขน (Plumage)	แห้ง ขาด ไม่เงางาม	เป็นมันเงางาม
แข้ง	ขาวซีด	ปรากฏสีเหลืองให้เห็น
ก้น (Vent)	เปียกชุ่ม ขยายกว้าง อ่อนนุ่ม	ปรากฏสีเหลืองแห้ง เล็ก หยิบ
กระดูกเชิงกราน (Pubic Bones)	ขยายกว้างเกินกว่า 2-3 นิ้วมือ	แคบเข้าหากัน
ช่องท้อง (Abdomen)	เล็กและกว้างเกินกว่า 3-4 นิ้ว	ตื้นและแคบน้อยกว่า 3 นิ้วมือ

ที่มา : กรมปศุสัตว์ (2551: 21)

ตารางที่ 2.11 เปรียบเทียบไก่ที่ให้ไข่นาน และให้ไข่ไม่นาน

ตารางเปรียบเทียบไก่ที่ให้ไข่นาน และให้ไข่ไม่นาน		
ลักษณะ	ไก่ให้ไข่นาน	ไก่ให้ไข่ไม่นาน
ระยะการให้ไข่ (Laying Period)	ไข่ติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน (ดับไข่ถี่) และหยุดไข่เพียงระยะ 1-2 วัน	ไข่ติดต่อกันไม่นาน (ดับไข่ห่าง) และหยุดไข่หลายวัน หรือไข่ 1 วัน เว้น 1 วัน ไข่ 3 วัน หยุด 4 วัน เป็นต้น
ขน (Plumage)	แห้ง ขาดรุ่งรัง ไม่เรียบร้อย แบนชิดลำตัว	สะอาด หลวม
เวลาผลัดขน	เริ่มผลัดขนช้า และผลัดอย่างรวดเร็ว	เริ่มผลัดขนเร็วและใช้เวลาในการผลัดขนนาน

ที่มา : กรมปศุสัตว์ (2551: 21)

ตารางที่ 2.12 ไก่ที่ให้ไข่ดก และไก่ที่ให้ไข่ไม่ดก

ข้อเปรียบเทียบไก่ที่ให้ไข่ดก และไก่ที่ให้ไข่ไม่ดก		
ลักษณะ	ไก่ไข่ดก	ไก่ไข่ไม่ดก
ความลึกของลำตัว	ลึกประมาณ 3-4 นิ้วมือ	ลำตัวตื้นน้อยกว่า 3-4 นิ้วมือ
แข้ง	เป็นเหลี่ยมเป็นมุม	แข้งค่อนข้างกลม
หนัง	อ่อนนุ่ม บางและหลวม	แข็งหนา หยิบมีไขมันมาก
นัยน์ตา	นูนเด่น สดใส	ไม่นูนเด่น ขุ่นมัว
ก้น	เป็ยกชุ่ม ขยายใหญ่	ไม่ค่อยเป็ยกชุ่ม ปลิ้นออกยาก
หงอนและเหนียง	ใหญ่ แดงสดใส และอ่อนนุ่ม	เล็ก ไม่สดใส และไม่ค่อยอ่อนนุ่ม
กระดูกเชิงกราน	ซี่ตรง และกว้าง	ซี่เข้าหากัน และหนา
ผิวหนัง	อ่อนนุ่ม บาง หลวม	หนา ไขมันมาก
หน้า	เล็ก หน้าทีหน้าไม่หยาบ	อ้วน หน้าทีหน้าหยาบ
เม็ดสี Pigment ที่ปรากฏตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย	จะจางไปตามจำนวนไข่ที่ได้	จะจางหายไปน้อยกว่าจำนวนไข่ที่ควรจะได้

ที่มา : กรมปศุสัตว์. (2551: 22)

สรุปสภาพการเลี้ยงไก่ไข่ ควรเลือกตามความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่สภาพอากาศ ในการทำโรงเรือนที่จะเลี้ยงไก่ ต้องทิศทางลม อย่าให้โรงเรือนถูกแดดจ้า ให้มีลมพัดผ่าน มีการระบายอากาศที่ดี หากอากาศไม่ดี ร้อนจัด จะทำให้ไก่สุขภาพไม่ดีและจะไม่ออกไข่เมื่อได้ไก่อุ่นมาแล้วก็นำมาให้อาหารป้องกันโรคโดยหยอดวัคซีนเข้าทางปาก แล้วนำไปใส่กรงตาข่ายที่สร้างไว้ในโรงเรือน กรงละ 2 ตัว หากเลี้ยงกรงละตัวไก่จะเครียดให้อาหาร 2 ครั้งต่อวัน ครั้งแรกประมาณตี 4 ครั้งที่ 2 ประมาณบ่ายโมง ส่วนรางน้ำก็เปิดเป็นหยดให้ไก่กินทั้งวัน และต้องล้างรางน้ำทุกวันในตอนเย็น ส่วนรางอาหารนี้ก็ต้องกวาดวันเว้นวันควรเลี้ยงไก่ไข่คู่กับการเลี้ยงปลา เพราะเศษอาหารของไก่และมูลไก่เป็นอาหารปลาได้เป็นอย่างดี เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ช่องทางหนึ่ง ควรผสมอาหารเองดีกว่าที่จะซื้ออาหารสำเร็จรูปมาเลี้ยงแต่อย่างเดียว ซึ่งอาหารสำเร็จรูปของไก่ประกอบด้วย ปลาป่น กากถั่ว รำอ่อน เปลือกหอยป่น ข้าวโพด หินแป้ง เกลือ น้ำมันถั่ว นํ้ามาผสมกันเข้าตามสูตรที่กำหนดไว้ตามอายุของไก่ ทำให้ควบคุมต้นทุนและคุณภาพอาหารได้เป็นอย่างดี

2. แนวคิดเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมผู้เลี้ยงไก่ไข่

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม คนไทยส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 90 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมแบบเลี้ยงตนเอง ที่เหลืออีกราวๆ ร้อยละ 10 เป็น เจ้านายผู้ปกครองและข้าราชการ หรือบริการของผู้ปกครอง ซึ่งรวมทั้งอาชีพการช่างฝีมือต่างๆ และเป็นทหารกับเป็นพระหรือผู้นำทางศาสนาบ้าง ส่วนอาชีพค้าขายแต่เดิมนั้น คนไทยไม่ถนัด จะมีบ้างก็เป็นการค้าขายเล็กๆ น้อยๆ แบบแลกเปลี่ยนสิ่งของที่ผลิตเหลือกินเหลือใช้ภายในครอบครัว (barter) มากกว่าเป็นการตั้งใจผลิตเพื่อขายโดยตรง

สนิท สมักรการและสุพรรณิ ไชยอำพร (2547 : 6-8) สังคมไทยมีการเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือนเพื่อใช้เป็นอาหารมาช้านานโดยเฉพาะไก่ไข่ เมื่อเหลือกินก็นำไปแบ่งขายเป็นรายได้เสริม จนในปัจจุบันได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อใช้ประกอบเป็นอาชีพ ซึ่งจากข้อเท็จจริงของสถานการณ์เศรษฐกิจไข่ไก่ทั้งของไทยและของโลก จะพบว่าไข่ไก่มีความสำคัญที่ผูกพันกับชีวิตประจำวันของมนุษยชาติ ไม่ว่าจะเป็นประเด็นในด้านการผลิตและการบริโภคล้วนแต่มีปัญหาเกิดขึ้นในหลายประเด็น อันเนื่องมาจากปัญหาความไม่พอดีหรือขาดความสมดุลในทางเศรษฐกิจในทุกภูมิภาคทั่วโลก

กลุ่มวิจัยเศรษฐกิจการปศุสัตว์ (2551 : 4) ปริมาณการผลิตไข่ไก่ของโลก 480,500 ล้านฟอง แหล่งผลิตไข่ไก่ที่สำคัญ 5 อันดับแรกของโลก ได้แก่ ประเทศจีนมีส่วนการผลิตร้อยละ 47

สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรปร้อยละ 11 ญี่ปุ่นและอินเดียร้อยละ 5 ประเทศไทย ไม่ใช่ผู้นำการผลิตไข่ไก่ของโลก เพราะมีการผลิตระดับหมื่นล้านฟอง จึงไม่สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก

การผลิตไข่ไก่ของไทย ผลผลิตไข่ไก่ ปี 2551 เป้าหมายการผลิตที่คณะกรรมการนโยบายพัฒนาไข่ไก่และผลิตภัณฑ์กำหนด ควบคุมจำนวน 405,251 ตัว จากจำนวนนำเข้าพ่อ-แม่พันธุ์ที่ คาดว่าจะมีแม่ไก่ขึ้นกรงทั้งหมด 37 ล้านตัว ให้ผลผลิตไข่ไก่ทั้งหมด 10,952 ล้านฟอง เพิ่มจากปีที่แล้วร้อยละ 2.6 เนื่องจากประสิทธิภาพการผลิตเพิ่มขึ้น แม้จะมีมติที่ประชุมให้ลดการนำเข้าพ่อ-แม่พันธุ์ร้อยละ 4 แหล่งผลิตไข่ไก่ที่สำคัญภาคตะวันออกร้อยละ 40 อีสานร้อยละ 7 ใต้ร้อยละ 6 ภาคกลางร้อยละ 8 จึงหมดที่มีการเลี้ยงไข่ไ้มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี 6 ล้านตัว ฉะเชิงเทรา 4.9 ล้านตัว นครนายก 3.2 ล้านตัว ขอนแก่น 3.08 ล้านตัว และสุพรรณบุรี 2.16 ล้านตัว ฟาร์มมาตรฐานไข่ไก่ (ส.ก.51) มีจำนวน 2,188 ฟาร์ม มีไข่ไก่จำนวนทั้งสิ้น 49,217,270 ตัว

การตลาด การบริโภคไข่ไก่ โดยทั่วชะลดตัวตามภาวะเศรษฐกิจ และการประหยัดคอคอมของประชาชน คาดว่าปริมาณการบริโภคประมาณ 10,600 ล้านฟอง เฉลี่ยประมาณ 165 ฟองต่อคน/ปี

ราคา ราคาไข่ไก่ละที่เกษตรกรขายได้อ่อน ตัวช่วงมิถุนายน เฉลี่ยฟองละ 2.10 บาท เมื่อเดือนสิงหาคมเริ่มกิจกรรมปรับปริมาณการผลิตส่วนเกินออกจากจากระบบ ทำให้ราคาไข่ไก่ละเพิ่มขึ้นเป็นเฉลี่ยฟองละ 2.40บาท ส่วนราคาลูกไก่ไข่ทรงตัวเฉลี่ยตัวละ 16 บาท ไก่รุ่นสาวเฉลี่ยตัวละ 127 บาท การส่งออก

การส่งออก การส่งออกไข่ไก่สดปี 2551 ตามเป้าหมายกำหนดส่งออก 350 ล้านฟอง สูงกว่าปีที่แล้วที่มีการส่งออกทั้งหมด 241.58 ล้านฟอง มูลค่า 747 ล้านบาท ปัจจุบัน (ม.ค.-ก.ค) ส่งออก 206 ล้านฟอง 633 ตู้ คอนเทนเนอร์ (1 ตู้ 325,080 ฟอง) มูลค่าส่งออก 412 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว คิดเป็นร้อยละ 63 ตลาดหลักที่สำคัญ ประเทศฮ่องกง แนวโน้มคาดว่าต้องคุมปริมาณผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการบริโภค เพื่อให้เกษตรกรมีราคาที่ระดับคุ้มกับต้นทุนการผลิต

มาตรการและการดำเนินการแก้ไขปัญหา กิจกรรม คุมปริมาณการผลิตแม่พันธุ์ไข่ไก่ และปลดแม่ไก่ขึ้นกรงที่อายุ 78 สัปดาห์

ปัญหาที่เกิดจากสภาพเศรษฐกิจและสังคม กับการผลิตไข่ไก่ของเกษตรกรไทย

การผลิตไข่ไก่ของเกษตรกรไทย จะพบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไข่ไก่ได้ประสบปัญหาการขาดทุนและมีรายได้จากการผลิต ไข่ไก่ที่ไม่แน่นอน ราคาไข่ไก่ที่เกษตรกรขายได้มีความผันผวน จึงมีผลทำให้รายได้จากการเลี้ยงไก่ขาดเสถียรภาพและเป็นผลทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไข่ไก่ได้รับความเดือดร้อน และสามารถสรุปประเด็นปัญหาได้ดังนี้

1. ปัญหาความผันผวนของราคาไข่ไก่ได้มีผลกระทบต่อเสถียรภาพทางด้านรายได้ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่

2. ปริมาณการผลิตมีความไม่แน่นอนเนื่องจากมีผู้เลี้ยงไก่ไข่รายย่อยเป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถควบคุมปริมาณผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้ และความผันผวนของปริมาณการผลิตเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลทำให้เกิดปัญหาวัฏจักรของตลาดไข่ไก่

3. เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ขาดแคลนเงินทุนในการพัฒนาระบบการเลี้ยง จึงทำให้ผลผลิตไข่ไก่ที่ได้มีคุณภาพต่ำ และฟาร์มเลี้ยงไก่ขาดมาตรฐาน

4. ต้นทุนการผลิตสูงทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาการแข่งขันเพื่อการส่งออก สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์สูงและต้องนำเข้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะพันธุ์ไก่ไข่และวัคซีนมีราคาสูง อีกส่วนหนึ่งเกิดจากได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐน้อย

5. การตลาดภายในประเทศยังมีข้อจำกัดในด้านการบริโภคจะเห็นได้ว่าอัตราการบริโภคไข่ไก่เฉลี่ยต่อคนต่อปีของไทยอยู่ในระดับต่ำและ เมื่อเปรียบเทียบกับหลายประเทศในโลก เนื่องจากแพทย์และประชาชนบางกลุ่มเกิดความเชื่อในปัญหาโอกาสเสี่ยงในการเกิด โรคมะเร็งไข้เจ็บ โดยเฉพาะโรคหลอดเลือดหัวใจ และไขมันในหลอดเลือดอุดตันจากการบริโภคไข่

6.. ปริมาณห้องเย็นมีจำกัด สำหรับการเก็บรักษาไข่ไก่ในภาวะที่มีราคาตกต่ำ เพื่อยืดอายุการบริโภค และเก็บรักษาคุณภาพไข่ไก่ไว้ เพื่อรอจำหน่ายในสถานการณ์ตลาดในช่วงที่ภาวะการตลาด ดีขึ้น

7. การส่งออกของไทยไม่สามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพขาดความต่อเนื่องในการส่งออก โดยเฉพาะในภาวะที่เกิดการขาดแคลนไข่ไก่ และราคาไข่ไก่อยู่ในระดับสูง ผู้ส่งออกไม่สามารถจัดหาไข่ไก่เพื่อการส่งออกได้ จึงทำให้ประเทศผู้นำเข้าขาดความเชื่อถือผู้ส่งออกไทย ซึ่งถือเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาโอกาสส่งออกไข่ไก่ไทย

8. ฐานการตลาดบริโภคไข่ไก่ในประเทศไทยมีจำกัด ฐานการบริโภคไข่ไก่ที่สำคัญ (Market Segment) อยู่ที่เด็กนักเรียนและเยาวชนที่อยู่ในวัยศึกษา จึงทำให้ปริมาณการบริโภคเกิดความผันผวนผันแปรไปตามฤดูกาลของการเปิดภาคเรียน สถานศึกษา รวมทั้งเทศกาลต่างๆ ที่ทำให้มีความต้องการไข่ไก่มากกว่าช่วงเวลาปกติ ซึ่งส่งผลทำให้ตลาดไข่ไก่ในประเทศไทยเป็นตลาดที่ไร้เสถียรภาพ

แนวทางการแก้ไขปัญหาการผลิตไข่ไก่

1. ประเด็นผลกระทบต่อสุขภาพจากการบริโภคไข่ การบริโภคไข่ไก่ไม่น่าจะมีผลกระทบต่อสุขภาพโดยเฉพาะโรคหลอดเลือดหัวใจ โรคไขมันในหลอดเลือด หรือที่เรียกว่า คอเลสเตอรอล

2. การเลี้ยงไก่ไข่จะส่งผลทำให้เกิดการสร้างงานรายได้ ก่อให้เกิดการเพิ่มมูลค่าในทางเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ อาชีพการเลี้ยงไก่ไข่จะมีลักษณะการเชื่อมโยงของกลไกทางเศรษฐกิจ หรือ โซ่เศรษฐกิจที่เชื่อมโยงไปทั้งข้างหน้า (Forward Linkage) แล้วข้างหลัง (Backward Linkage) โดยที่หากเกษตรกรมีการเพิ่มการเลี้ยงไก่ไข่มากขึ้น ย่อมส่งผลทำให้ความต้องการอาหารสัตว์เพิ่มขึ้น นั่นหมายถึงความต้องการสินค้าเกษตรที่เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ก็มีความต้องการเพิ่มขึ้น กระบวนการดังกล่าวจะมีผลทำให้ก่อก่อให้เกิดการสร้างงาน และรายได้ให้กับเกษตรกรไทยเพิ่มมากขึ้น

3. ประเด็นการควบคุมปริมาณการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้ ดำเนินการได้ใน 3 แนวทาง ได้แก่ การสนับสนุนให้มีการทำสัญญาข้อตกลง (Contract Farming) ระหว่างเกษตรกรผู้เลี้ยง ผู้ประกอบการ กับธุรกิจไข่ไก่ โดยมีการกำหนดปริมาณรับซื้อ และราคารับซื้อที่แน่นอนการเพิ่มปริมาณการบริโภค (Create Demand) ด้วยการณรงค์ให้ประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนสามารถบริโภคไข่ไก่เพิ่มขึ้นได้ อันเป็นการเพิ่มคุณภาพทางโภชนาการให้กับเยาวชนการลดปริมาณผลผลิต (Supply Control) เพื่อควบคุมปริมาณผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การควบคุมปริมาณการผลิตจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการตัดสินใจในการผลิต แนวทางการแก้ไขปัญหานั้น ประเด็นดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องมีมาตรการจذبทะเบียนผู้เลี้ยงไก่ไข่

4. ต้นทุนการผลิตไข่ไก่สูงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันและการส่งออกไข่ไก่ จากข้อเท็จจริงของการส่งออกไข่ไก่ของไทยสามารถส่งออกได้เพียง 60 ล้านฟอง หรือคิดเป็นสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 1 ของปริมาณการผลิต สาเหตุสำคัญที่ต้นทุนการผลิตสูงเกิดจากราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์สูง ค่าใช้จ่ายในด้านวัคซีน ยา และเวชภัณฑ์สูง ฟาร์มเลี้ยงไก่ของเกษตรกรรายย่อยไร้ประสิทธิภาพ และขาดมาตรฐาน เกษตรกรขาดแคลนเงินในการพัฒนาการเลี้ยงไก่ไข่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการ เลี้ยง การระบายส่งออก และการกักเก็บตามมาตรา 19 ทวิ ยังล่าช้า และไม่ได้คืนเต็มเม็ดเต็มหน่วย แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านต้นทุนการผลิตไข่ไก่ของเกษตรกรสูงนั้น จำเป็นที่จะต้องพิจารณาองค์ประกอบในภาพรวมในส่วนของ การผลิตไข่ไก่ทั้งระบบ เพื่อหาจุดเหมาะสม การแก้ไขปัญหานี้จำเป็นต้องมีส่วนราชการ โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และกรมปศุสัตว์ดำเนินการพิจารณา ร่วมกับเกษตรกร และธุรกิจเอกชน เพื่อศึกษาหาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

5. วัตถุดิบอาหารสัตว์มีราคาสูง โดยเฉพาะวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ดังกล่าว จะผันแปรไปตามอัตราแลกเปลี่ยน และในกรณีที่ค่าเงินบาทอ่อนตัวได้ส่งผลทำให้ราคาวัตถุดิบอาหารนำเข้าเพิ่ม สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กากถั่ว

เหลือที่ต้องนำเข้ามาผลิตเป็นอาหารสัตว์ ต้องเผชิญความผันผวนของต้นทุนการผลิตอาหารสัตว์เพิ่มขึ้น และยังส่งผลกระทบต่อต้นทุนการเลี้ยงไก่ไข่ด้วย ข้อเสนอแนวทางแก้ไขวางแผนการผลิตพืชวัตถุดิบอาหารสัตว์ ในประเทศให้มีปริมาณเพียงพอ และวิจัยสูตรอาหารสัตว์ โดยคำนึงถึงสูตรอาหารสัตว์ที่มีผลทำให้ต้นทุนต่ำสุดที่เกิดจากช่วงเวลาของ การเปลี่ยนแปลงราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ ตลอดจนคำนึงสภาพของแต่ละท้องที่เกิดประสิทธิภาพ และมีต้นทุนการผลิตต่ำสุด นอกจากนั้นแล้ว นโยบายการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์ควรมีจุดยืนที่แน่นอน เพื่อการตัดสินใจลงทุนการผลิตอาหารสัตว์ของธุรกิจภาคเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดต้นทุน

6. การเกิดโรคระบาด โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคระบาดสัตว์ มีผลทำให้ต้นทุนที่เกิดจากค่าใช้จ่ายของวัคซีน และเวชภัณฑ์ในการเลี้ยงไก่เพิ่มสูงขึ้น ข้อเสนอในประเด็นนี้ ภาครัฐโดยกรมปศุสัตว์ควรลงทุนผลิตวัคซีน และเวชภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับการเลี้ยงไก่ไข่ และจำหน่ายหรือแจกให้แก่เกษตรกร

7. ฟาร์มเลี้ยงไก่ไข่ขาดมาตรฐาน ซึ่งสามารถแก้ไขได้ โดยภาครัฐลงทุนทำการวิจัยระบบการเลี้ยงที่มีประสิทธิภาพ และลดต้นทุน เพื่อเผยแพร่ไปยังเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ทั่วประเทศ สำหรับปัญหาในด้านเทคโนโลยีการเลี้ยงไก่จะมีปัจจัยเกี่ยวข้องที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาการเกิดโรคระบาด จึงจำเป็นที่จะต้องมีการแนะนำเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ให้มีการปฏิบัติที่ถูก ต้อง เพื่อลดปัญหาการเกิดโรคระบาด และโอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคระบาด โดยการรักษาความสะอาดโรงเรือน และอุปกรณ์ การใช้ยา วัคซีน เท่าที่จำเป็น เพื่อการประหยัดค่าใช้จ่าย และการป้องกันไม่ให้มีพาหะของโรค รวมทั้งการทำลายไก่ที่ป่วยเป็นโรคติดต่อ การป้องกันโรคจะต้องทำให้ถูกวิธี และตรงกับสาเหตุของโรคนั้นๆ จึงจะไม่ทำให้เกิดรายจ่ายสูงเกินขอบเขต

8. เกษตรกรขาดเงินทุนในการพัฒนาระบบการเลี้ยงที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการเลี้ยงไก่ไข่ที่มีประสิทธิภาพ และขาดมาตรฐานของฟาร์มเลี้ยงไก่ไข่ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง และยังเป็นอุปสรรคต่อการส่งออกด้วย ในประเด็นนี้ภาครัฐควรจัดสรรเงินทุนอุดหนุนดอกเบี้ยต่ำให้เกษตรกรกู้เงินไปลงทุน ในการพัฒนาระบบการเลี้ยงไก่ไข่ ในทางปฏิบัติของการแก้ไขปัญหานี้ สามารถดำเนินการโดยเชื่อมโยงกับนโยบายกองทุนหมู่บ้าน ด้วยการสนับสนุนให้เกษตรกรขอรับเงินทุนตามนโยบายกองทุนหมู่บ้าน

9. การผลักดันการส่งออกไข่ไก่ไปยังต่างประเทศเนื่องจากต้นทุนการผลิตไข่ไก่ของไทยอยู่ในระดับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ จึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการส่งออกไข่ไก่ไทย สาเหตุสำคัญที่ประเทศผู้ส่งออกรายใหญ่ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา เนเธอร์แลนด์ มีการอุดหนุนการส่งออก (Export Subsidy) หากทำการเปรียบเทียบการอุดหนุนการส่งออกจะพบว่า เนเธอร์แลนด์มีการอุดหนุนการ ส่งออกคิดเป็นมูลค่าฟองละ 30 สตางค์ ในขณะที่ประเทศไทยไม่มี

การอุดหนุนการส่งออก ฉะนั้น มูลค่าของผู้ส่งออกที่ได้รับการอุดหนุนจากภาครัฐจึงเป็นการเพิ่มรายได้ให้ผู้ส่งออกและผู้ส่งออกยังมีความสามารถในการลดราคาส่งออก เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ข้อเสนอแนวทางแก้ไข แม้ว่าประเทศไทยมีอาจจะใช้มาตรการอุดหนุนการส่งออกได้ แต่ประเทศไทยก็ยังมีโอกาสในการให้ความช่วยเหลือในการอุดหนุนธุรกิจไข่ไก่ได้ โดยการอุดหนุนผู้ผลิตภายในประเทศตามช้อยกเว้น (Green Box and Blue Box) ด้วยการอุดหนุนทางด้านการวิจัย การจัดหาพันธุ์ดี สืบเชื้ออัตราดอกเบี้ยต่ำ การบริการห้องเย็น การคลังสินค้า การให้บริการทางด้านวัคซีน ยา และเวชภัณฑ์ รวมทั้งการอุดหนุนการตลาดที่เกี่ยวกับการบรรจุภัณฑ์ การขนส่ง เป็นต้น

10. การแปรรูปไข่ไก่ เนื่องจากประเทศไทยมีการนำเข้าผลิตภัณฑ์ไข่ไก่แปรรูปปีละไม่น้อยกว่า 200 ล้านบาท จึงเห็นเป็นโอกาสในการสร้างตลาด เพื่อแหล่งรองรับผลผลิตไข่ไก่ของเกษตรกร และยังเป็นการทดแทนการนำเข้าสงวนไว้ซึ่งรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศได้

11. การแสวงหาตลาดส่งออกไข่ไก่ ไข่ไก่เป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง ราคาต่ำและผูกพันกับการบริโภคของมนุษยชาติในโลก จึงทำให้ไข่ไก่เป็นอาหารหลักของมนุษย์ทุกภูมิภาคทั่วโลก

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตการเลี้ยงไก่ไข่

1. ภาครัฐควรเร่งรัดประชาสัมพันธ์ ในการให้ประชาชนได้ตระหนักถึงการบริโภคไข่ไก่เป็นแหล่งอาหารที่มีคุณค่าใน ราคาถูก และไม่เกิดพิษภัยตามที่เข้าใจกัน การเร่งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เห็นคุณค่าของการบริโภคไข่ อันจะนำมาสู่การเสริมสร้างพลานามัยที่ดีขึ้น เพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับประชาชน

2. สนับสนุนให้มีการผลิตไข่เพื่อสุขภาพ โดยการเติมสารไอโอดีน สาร DNA ลงไปเพื่อเพิ่มคุณค่าทางโภชนาการในไข่ให้มากขึ้น

3. ให้กรมปศุสัตว์ดำเนินการจดทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่สามารถดำเนินการได้ภายใต้พระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. 2522 โดยกรมปศุสัตว์ประสานงานกับสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เพื่อดำเนินการเสนอคณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ พิจารณาให้ความเห็นชอบและบังเกิดผลในทางปฏิบัติต่อไป

4. สนับสนุนให้มีการทำสัญญาข้อตกลง (Contract Farming) ระหว่างเกษตรกรผู้เลี้ยงกับผู้ประกอบการธุรกิจไข่ไก่ โดยมีการกำหนดปริมาณรับซื้อ และราคารับซื้อที่แน่นอน โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และกรมปศุสัตว์เป็นผู้ประสานงานระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจและเกษตรกร ผู้เลี้ยงไข่ไก่

5. เพิ่มปริมาณการบริโภค (Create Demand) ด้วยการรณรงค์ให้ประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนสามารถบริโภคไข่ไก่เพิ่มขึ้นได้ อันเป็นการเพิ่มคุณภาพทางโภชนาการให้กับเยาวชน โดยการจัดทำโครงการไข่โรงเรียน โดยกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้พิจารณาดำเนินการ

6. ให้กรมสรรพากรพิจารณาระบบการจัดเก็บภาษีรายได้ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ที่จะเป็นอุปสรรคต่อการจดทะเบียนของเกษตรกร ซึ่งวิธีการคำนวณภาษีควรใช้ระบบการประเมินรายได้ตามความเป็นจริง ด้วยการคำนวณรายได้โดยหักค่าใช้จ่ายแทนการคำนวณภาษีแบบระบบเหมาจ่ายตามจำนวน ไก่ไข่ที่เกษตรกรเลี้ยง

7. ให้สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และกรมปศุสัตว์ดำเนินการพิจารณา ร่วมกับเกษตรกรและธุรกิจเอกชน เพื่อศึกษาหาข้อเสนอแนะในการลดต้นทุนการผลิตไข่ไก่ร่วมกัน ต่อไป

8. ภาครัฐควรจัดสรรเงินทุนอัตราดอกเบี้ยต่ำให้เกษตรกรนำไปลงทุนในการพัฒนาระบบ การเลี้ยงไก่ไข่ ในทางปฏิบัติของการแก้ไขปัญหาสามารถดำเนินการโดยเชื่อมโยงกับนโยบายกองทุนหมู่บ้าน

9. ภาครัฐควรลงทุนทำการวิจัยระบบการเลี้ยงที่มีประสิทธิภาพ และต้นทุน เพื่อเผยแพร่หรือถ่ายทอดเทคโนโลยีไปยังเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ทั่วประเทศ โดยกรมปศุสัตว์ร่วมกับ

10. ภาครัฐให้ความช่วยเหลือในการอุดหนุนธุรกิจไข่ไก่ได้ โดยการอุดหนุนผู้ผลิตภายในประเทศตามช้อยกเว้น (Green Box and Blue Box) ด้วยการอุดหนุนทางด้านการวิจัย การจัดหาพันธุ์ดี สินเชื้อ อัตราดอกเบี้ย การบริการห้องเย็น การคลังสินค้า การให้บริการทางด้านวัคซีน ยา และเวชภัณฑ์ รวมทั้งการอุดหนุนการตลาดที่เกี่ยวกับการบรรจุภัณฑ์ การขนส่ง เป็นต้น

11. ให้กรมศุลกากรเร่งรัดในการจัดทำสูตรการคำนวณสัดส่วนของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตไข่ไก่ที่เป็นวัตถุดิบภายในประเทศ และนำเข้า เพื่อให้เกิดความชัดเจน และสามารถคืนภาษีให้กับธุรกิจส่งออกไข่ไก่ได้ตามมาตรา 19 ทวิ ได้ถูกต้องตามความเป็นจริง

12. ภาครัฐให้การสนับสนุนผลักดันการลงทุนในการก่อสร้างโรงงานไข่แปรรูป

13. ภาครัฐให้การสนับสนุนธุรกิจผู้ส่งออก ร่วมกับส่วนราชการในการเดินทางไปสำรวจตลาด โดยเฉพาะตลาดที่เป็นโอกาสในความหวังของธุรกิจไทย เปิดทำการเจรจาในการเปิดตลาดส่งออกสินค้าเกษตรที่มีความเป็นไปได้ทั้งหมด ซึ่งรวมถึงไข่ไก่ด้วย

ข้อสรุปเพื่อให้ภาครัฐสนับสนุนส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงไก่ไข่ ดังนี้

ตลาดไข่ไก่

การตลาดนับได้ว่ามีบทบาทสำคัญและเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการเลี้ยงไก่ไข่ ซึ่งจะเป็นตัวชี้ว่า ธุรกิจการเลี้ยงไก่ไข่จะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ถ้าผู้เลี้ยงไก่ไข่สามารถขายไข่ได้

ราคาดี มีผลกำไรมากเท่าไร ก็ยังได้รับความนิยมมากเท่านั้น โดยทั่วไปแล้วตลาดไข่ไก่แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การขายปลีก ลักษณะการขายแบบนี้มักเกิดจากฟาร์มไข่ไก่ที่อยู่ใกล้เมืองใหญ่ ใกล้แหล่งชุมชน หรืออยู่ใกล้ถนนใหญ่ ทั้งนี้เพราะว่าสามารถที่จะขายไข่ให้กับผู้บริโภคได้โดยการนำไข่ไปวางขายในตลาดสด ขายตามบ้าน หรืออาจมีบางฟาร์มที่ตั้งร้านขายไข่ไว้ริมถนนที่มีรถยนต์วิ่งผ่านไปมา

2. การขายส่ง ลักษณะการขายแบบนี้จะได้ราคาต่ำกว่าการขายปลีก ทำได้โดยการนำไข่ไปขายให้กับตลาดกลางไข่ไก่หรือล้งไข่ หรือส่งขายตามร้านค้าปลีกหรือร้านค้าขายส่งในท้องถิ่น

3. การขายประกันราคา ผู้เลี้ยงไก่ไข่บางรายอาจขายไข่ในรูปของการทำสัญญากับบริษัทอาหารสัตว์ โดยที่บริษัทดังกล่าวจะขายพันธุ์ไก่ อาหารและยาสัตว์ให้ แล้วทางบริษัทจะรับซื้อไข่ทั้งหมดในราคาประกันตลอดทั้งปีกับผู้เลี้ยงมีกำไรพอสมควร และไม่ต้องเสี่ยงต่อการขาดทุนเมื่อราคาไข่ตกต่ำ ราคาไข่ไก่ ราคาไข่ไก่ก็เช่นเดียวกับราคาผลิตรายการเกษตรอื่นๆ ที่ผู้ผลิตไม่สามารถที่จะตั้งราคาได้เอง ราคาจึงขึ้นลงไม่แน่นอนตามปริมาณการผลิตและความต้องการของตลาดมีบทบาทที่สำคัญต่อราคาในประเทศเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ฤดูกาลก็มีอิทธิพลต่อราคาและความต้องการของไข่ไก่ภายในประเทศไม่น้อย ในทุกๆ ปี ช่วงหน้าแล้งนับตั้งแต่หลังการเก็บเกี่ยวข้าวไปแล้ว ปริมาณไข่ในท้องตลาดจะมีปริมาณมาก ทั้งนี้เพราะมีไข่ไก่จากที่ต่างๆ กำลังปิดภาคเรียนระหว่างเดือนมีนาคม-พฤษภาคม ความต้องการไข่จึงลดลงไปด้วย แต่หลังจากเดือนมิถุนายนไปแล้ว ราคาไข่จะสูงขึ้นเรื่อยๆ จนถึงสิ้นปี ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงหน้าฝนนี้ ไข่จากชนบทจะลดน้อยลงไปด้วย จึงทำให้ปริมาณไข่ในตลาดลดลง ประกอบกับในช่วงปลายปีมักจะมีเทศกาลต่างๆ มากมาย เช่น วันปีใหม่ไปจนถึงวันตรุษจีน จึงทำให้ความต้องการไข่มีปริมาณมากขึ้น เป็นผลให้ราคาค่อนข้างสูงในช่วงปลายปี

ด้านการผลิต

ปัจจัยที่มีผลเกี่ยวข้องต่อการให้ไข่ ของไก่มีหลายปัจจัย คือ

อุณหภูมิ (Temperature) ไก่เป็นสัตว์ที่ไม่มีต่อมเหงื่อ การระบายความร้อนออกจากร่างกายไม่สามารถระบายออกทางผิวหนังเหมือนคนเรา ดังนั้นการระบายความร้อนออกจากร่างกายโดยหายใจเอาอากาศเข้าไปในปอด เข้าสู่ลม ส่วนน้ำที่ไอกินเข้าไปบางส่วนจะระเหยรวมออกมากับอากาศที่ไอกหายใจออก เนื่องจากร่างกายไก่ไม่มีความร้อน (การระเหยของน้ำเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความร้อน) ดังนั้นการหายใจก็จะนำความร้อนออกมาด้วย เพื่อลดอุณหภูมิในร่างกายลงโดยการอ้าปาก หอบ กางปีก กินน้ำมากขึ้น ถ่ายเหลว และกินอาหารน้อยลง แต่ถ้าอุณหภูมิต่ำร่างกาย

จำเป็นต้องสร้างความร้อนเพื่อชดเชย โดยห่อตัวนอนสุ่มชิดกันเป็นกลุ่ม หรือนอนโดยเอาหัวซุกไว้ที่ปีก กินอาหารเพิ่มขึ้น อุณหภูมิที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงไก่ไข่ หรือการเลี้ยงสัตว์เพื่อให้ได้ผลผลิตสูงจะอยู่ระหว่าง 1-27 องศาเซลเซียส ถ้าอุณหภูมิสูงกว่าการให้ไข่จะลดลง เปลือกไข่บาง ไข่มีลักษณะเล็กลง ไก่จะกินน้ำมากขึ้นและอาหารน้อยลง ถ้าอุณหภูมิต่ำเกินไปประสิทธิภาพการใช้อาหารลดลง เพราะอาหารที่กินจะต้องนำไปสร้างความอบอุ่นแก่ร่างกายมากขึ้น ปริมาณการไข่ก็จะลดลงเช่นกัน

การถ่ายเทหรือการระบายอากาศ (Ventilation) โรงเรือนไก่ไข่สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงการระบายอากาศ หากสร้างโปร่ง การหมุนเวียนถ่ายเทอากาศดี จะเป็นการลดปริมาณเชื้อโรคต่างๆ ได้ในระดับหนึ่ง แต่ถ้าการระบายอากาศไม่ดีสุขภาพของไก่จะไม่แข็งแรง โรคจะแทรกได้ง่ายขึ้น นอกจากโรงเรือนที่สร้างโดยเน้นให้โปร่ง อากาศถ่ายเทได้ดีแล้วก็ตาม แต่จำนวนไก่ที่เลี้ยงอยู่ภายในโรงเรือนมีมาก เพื่อประหยัดการใช้พื้นที่และแรงงาน ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ความร้อนภายในโรงเรือนสูงขึ้น จึงควรใช้พัดลมช่วยดันอากาศอีกทางหนึ่งก็ยิ่งเป็นผลดี

โปรแกรมแสงสว่าง การเลี้ยงไก่ไข่แสงสว่างมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มเมื่อไก่มีอายุ 6 – 22 สัปดาห์ โดยค่อยๆ เพิ่มแสงให้สัปดาห์ละ 1/2-1 ชั่วโมง จนครบ 4 ชั่วโมง รวมแสงธรรมชาติอีก 12 ชั่วโมงต่อวัน รวมเป็น 16 ชั่วโมง จึงจะเพียงพอต่อความต้องการ เพื่อที่จะให้ได้ผลผลิตสูง หรืออายุการให้ไข่นานและจะใช้แสงเช่นนี้ไปจนกว่าไก่จะหมดไข่ หรือปลดจำหน่ายในการปลดไก่ผู้เลี้ยงไก่ไข่เพื่อการค้าจะเปิดแสงสว่างตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อให้ไก่กินอาหารได้เต็มที่เป็นการเพิ่มน้ำหนักตัวก่อนการส่งตลาดนานประมาณ 7-10 วัน

ความชื้นสัมพัทธ์ (Relative Humidity) ความชื้นสัมพัทธ์ที่เหมาะสม ประมาณ 50-80% ซึ่งถ้าความชื้นในอากาศต่ำ การระบายความร้อนออกจากร่างกายจะระบายได้ดีขึ้น ซึ่งประเทศไทยมักจะเจอปัญหาเรื่องความชื้นในฤดูฝน (ร้อน-ชื้น) ซึ่งทำให้การระบายความร้อนออกจากร่างกายไม่ดีนัก วิธีการลดความร้อนและความชื้นออกจากโรงเรือนใช้พัดลมระบายอากาศช่วยไล่ความร้อนและความชื้นออกจากโรงเรือน หรือใช้วัสดุฉนวนหลังคาที่สามารถสะท้อนความร้อนได้ดีและไม่เก็บสะสมความร้อน

การให้อาหารไก่ไข่ เป้าหมายสำคัญของอาหารที่ใช้เลี้ยงไก่ไข่ต้องคำนึงถึงต้นทุนการผลิตให้ต่ำที่สุด และมีประสิทธิภาพการผลิตเพื่อให้ได้ไข่ 1 ฟองต่ำที่สุด ดังนั้นจะมีผลเกี่ยวข้องกับเรื่องอัตราการให้ไข่ และขนาดตัวของไก่ด้วย ซึ่งผู้เลี้ยงจะต้องเลือกสายพันธุ์ไก่ที่มีอัตราการให้ไข่ตกและขนาดตัวเล็กเพื่อประหยัดค่าอาหาร นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ ฤดูกาลก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อการกินอาหารและการให้ผลผลิตของไก่ไข่ ดังนั้นสูตรอาหารควรเปลี่ยนตามฤดูกาล เช่น ฤดูร้อนเปอร์เซ็นต์การให้ไข่ลดลง เปลือกไข่บาง เพราะกินอาหารได้น้อย จำเป็นต้องเพิ่ม

เปอร์เซ็นต์โปรตีนให้สูงขึ้น เพื่อให้ไก่ไข่ได้โปรตีนตามความต้องการของร่างกาย ทางตรงข้ามคุณ
 หนาวอากาศเย็น ไก่จะกินอาหารได้มากขึ้นเพื่อให้ได้ปริมาณพลังงานที่เพียงพอ เพื่อสร้างความ
 อบอุ่นที่เป็นผลต่อร่างกาย ดังนั้นระดับเปอร์เซ็นต์โปรตีนควรลดลงเพื่อลดต้นทุนการผลิต

3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

ในการศึกษาความหมายของการบริหารและการบริหารจัดการ สืบเนื่องจากมนุษย์เป็น
 สัตว์สังคม ซึ่งหมายถึง มนุษย์โดยธรรมชาติย่อมอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ไม่อยู่อย่างโดดเดี่ยว การอยู่
 รวมกันเป็นกลุ่มของมนุษย์อาจมีได้หลายลักษณะและเรียกต่างกัน เป็นต้นว่า ครอบครัว (Family)
 เผ่าพันธุ์ (Tribe) ชุมชน (Community) สังคม (Society) และประเทศ (Country) โดยมีผู้นำกลุ่ม (ผู้บริหาร)
 และแนวทางการบริหาร (Administration) เพื่อใช้เป็นวิธีการควบคุมดูแลกันภายในกลุ่มเพื่อให้เกิด
 ความสุขและความสงบเรียบร้อย วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2555) สำหรับ คำว่า การจัดการ (Management)
 นิยมใช้ในภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อมุ่งแสวงหากำไร (Profits)
 หรือกำไรสูงสุด (Maximum Profits) สำหรับผลประโยชน์ที่จะตกแก่สาธารณะถือเป็นวัตถุประสงค์
 รองหรือเป็นผลพลอยได้ (by product) สำหรับหน่วยงานภาครัฐที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการสาธารณะ
 (Public Services) แก่ประชาชน เรียกว่า การบริหารจัดการ (Management Administration) ส่วนคำว่า
 การบริหาร (Administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “Administrare” หมายถึง ช่วยเหลือ (Assist)
 หรืออำนวยความสะดวก (Direct) หมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้รัฐ อีกทั้งยังมีการติดตามดูแลสิ่งต่างๆ การบริหาร
 บางครั้งเรียกว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานใดๆ ของหน่วยงาน
 ของรัฐ หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือ สิ่งของและหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่างๆ ประกอบด้วย
 การบริหารนโยบาย (Policy) การบริหารอำนาจหน้าที่ (Authority) การบริหารคุณธรรม (Morality)
 การบริหารที่เกี่ยวข้องกับสังคม (Society) การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing)
 การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Staffing) การอำนวยความสะดวก (Directing) การประสานงาน (Coordinating)
 การรายงาน (Reporting) และ การเงินและงบประมาณ (Budgeting) สำหรับความหมายของนักวิชา
 ท่านอื่นๆ มีดังนี้

ธงชัย สันติวงษ์ (2543 : 21) กล่าวถึงลักษณะของงานบริหารจัดการไว้ 3 ด้าน คือ

1. ในด้านที่เป็นผู้นำหรือหัวหน้างาน งานบริหารจัดการ หมายถึง ภาระหน้าที่ของ
 บุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองค์กร
2. ในด้านของภารกิจหรือสิ่งที่ต้องทำ งานบริหารจัดการ หมายถึง การจัดระเบียบ
 ทรัพยากรต่างๆ ในองค์กร และการประสานกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกัน

3. ในด้านของความรับผิดชอบ งานบริหารจัดการ หมายถึง การต้องทำให้งานต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยการอาศัยบุคคลต่างๆ เข้าด้วยกัน (ซึ่งช่วย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร วิชา วิชาบริหาร (2548 : 5) กล่าวว่าแนวทางหรือวิธีการบริหารงานภาครัฐที่หน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นำมาใช้ในการปฏิบัติราชการเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการ มีกระบวนการบริหารงานที่ระกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การคิด (Thinking) หรือการวางแผน (Planning) การดำเนินงาน (Acting) และการประเมินผล (Evaluating) และมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ประกอบด้วยการบริหารจัดการ (Management Administration) การบริหารการพัฒนา (Development Administration) การบริหารการบริการ (Service Administration) การบริหารจัดการเน้นเรื่องการนำแนวคิดการจัดการของภาคเอกชนเข้ามาใช้ในการบริหารราชการ เช่น การมุ่งหวังผลกำไร การแข่งขัน ความรวดเร็ว การตลาด การประชาสัมพันธ์ การจูงใจด้วยค่าตอบแทน การลดขั้นตอน และการลดพิธีการ เป็นต้น ในขณะที่การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญเรื่องการบริหารรวมทั้งการพัฒนานโยบาย แผน แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐ ส่วนการบริหารการบริการเน้นเรื่องการอำนวยความสะดวกและการให้บริการแก่ประชาชน

สรุป การบริหารและการบริหารจัดการมีแนวคิดมาจากธรรมชาติของมนุษย์ที่เป็นสัตว์สังคมซึ่งจะต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม โดยจะต้องมีผู้นำกลุ่มและมีแนวทางหรือวิธีการควบคุมดูแลกันภายในกลุ่มเพื่อให้เกิดความสุขและความสงบเรียบร้อย ซึ่งอาจเรียกว่าผู้บริหารและการบริหารตามลำดับ ดังนั้น ที่ใดมีกลุ่มที่นั้นย่อมมีการบริหาร

กระบวนการในการบริหาร ในการบริหารงานทุกองค์กร ผู้บริหารจะต้องมีกระบวนการบริหารหรือขั้นตอนในการบริหารตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงจุดสุดท้าย จึงจะทำให้การบริหารงานบรรลุผล ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายคนได้เสนอ ดังนี้

วิชา วิชาบริหาร (2545 : 39) กล่าวว่า กระบวนการบริหารตามแนวคิดของ เฟย์โฮล์ (Fayol) ประกอบด้วย 5 ประการ ที่เรียกว่า หลักการบริหารแบบ พอคค์ (POCCC) ซึ่งหมายถึง

P คือ Planning	หมายถึง	การวางแผน
O คือ Orgaizing	หมายถึง	การจัดองค์การ
C คือ Commanding	หมายถึง	การบังคับบัญชา
C คือ Coordinatig	หมายถึง	การประสานงาน
C คือ Controlling	หมายถึง	การควบคุม

บุญยรงค์ นิลวงษ์ (2537 : 3 - 9) กล่าวว่ากระบวนการบริหารงาน หรือบางที่เรียกว่า หน้าที่ของผู้บริหาร ตามแนวทางของ Luther Gulick กำหนดไว้ดังนี้ คือ การวางแผน (Planning) การจัด

ส่วนงาน (Organizing) การกำหนดเจ้าหน้าที่ (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) การงบประมาณ (Budgeting) ซึ่งรวมเรียกว่า POSDCoRB ดังจะกล่าวรายละเอียดต่อไปนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดวิถีทางที่จะปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าซึ่งจะทำให้เกิดผลสำเร็จตามต้องการ การวางแผนงานของหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ก็คือการกำหนดถึงอนาคตของการปฏิบัติงานของหน่วยงาน การวางแผนมีสาระสำคัญที่อยู่เป็นแนวทางความคิดที่จะครอบคลุมไปถึงทุกแง่มุม เพื่อให้ได้มีแนวทางหรือกลยุทธ์ (Strategy) สำหรับการทำงานถึงที่คาดหมายจะต้องกระทำ และกำหนดวิธีการที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานที่จำเป็นที่จะเสริมให้หน่วยงานประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายตามที่ต้องการ การวางแผนนั้น ก็คือการคาดคะเนที่มีระบบเพื่อให้ได้ผลที่แน่ชัดว่า หน่วยงานนั้นต้องการทำอะไรให้ได้อะไร หรือต้องการให้หน่วยงานเป็นอย่างไร เมื่อสิ้นสุดคือระยะใดระยะหนึ่งที่คาดคิด ซึ่งก็คือกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของหน่วยงานนั่นเอง จากนั้นก็จะต้องพิจารณากำหนดสิ่งจำเป็นเพื่อต้องการกระทำที่ดีที่สุด เพื่อให้สำเร็จผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แล้ว

2. การจัดส่วนงาน (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการกำหนดจัดเตรียมและจัดความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่างๆ ในหน่วยงาน เพื่อให้สามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานหรือองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดส่วนงานนี้ ต้องคำนึงถึงผลดีในทางประหยัดและประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงหน่วยงานที่ได้รับการแบ่งงานความรับผิดชอบ ให้มีการประสานงาน (Coordinating) อยู่เสมอ

3. การกำหนดเจ้าหน้าที่ (Staffing) การจัดกำหนดเจ้าหน้าที่เริ่มต้นตั้งแต่การคัดเลือกตามมาด้วยการบรรจุเข้าทำงานและการจัดการให้ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้มีประสิทธิภาพในตำแหน่งต่างๆ ภายในหน่วยงานหรือองค์กร หน้าที่นี้เป็นหน้าที่ต่อเนื่องจากหน้าที่การจัดหน่วยงานหรือองค์กรโดยตรง การจัดหน่วยงานหรือองค์กรนั้นได้กำหนดตำแหน่งหน้าที่การงานต่างๆ จะถูกระบุและกำหนดไว้ให้เห็นถึงขอบเขตและความรับผิดชอบของงานในแต่ละตำแหน่ง

4. การอำนวยการ (Directing) หมายถึง การที่ผู้บริหาร หรือการเสนอผู้บังคับบัญชาวินิจฉัยออกคำสั่งให้การกระทำของทุกฝ่ายในหน่วยงานหรือองค์กร เป็นไปในการที่ส่งเสริมให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ การอำนวยการหรือสั่งการนี้ เป็นเรื่องที่ผู้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตนให้เป็นผู้นำที่มีความสามารถ รู้จักหลักวิธีการชี้แนะและควบคุมบังคับบัญชาให้การทำงานของผู้อยู่ในบังคับบัญชาเป็นไปตามที่ต้องการมากที่สุด ผู้บังคับบัญชาต้องรู้จักการมอบหมายงานให้ถูกต้อง ต้องเข้าใจถึงหลักและวิธีการจูงใจคน และมีความสามารถกระตุ้นให้ทุกคนมีความกระตือรือร้นในการทำงาน สามารถประสานงานทุกฝ่ายให้สอดคล้องและเข้ากันได้ดี

ผู้บริหารทุกคนจะต้องกระทำตนเป็นผู้นำที่เหมาะสม มีความสามารถทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ความรู้ทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ควบคู่กับความรู้ทางด้านเทคนิคอื่น ๆ

5. การประสานงาน (Co-ordinating) คือ การดำเนินการให้หน่วยงานมีสัมพันธภาพในการปฏิบัติงานระหว่างกันเป็นไปอย่างสอดคล้อง เชื่อมโยงระหว่างกันและกัน โดยมีการปฏิบัติงานกันอย่างสมานฉันท์เป็นกลุ่มก้อน ทั้งนี้เพื่อให้งานบรรลุถึงจุดประสงค์เดียวกัน อีกทั้งเป็นการประหยัดและมีทั้งประสิทธิผลและประสิทธิภาพ การประสานงานเป็นการลดความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน สร้างความเป็นกลุ่มก้อน ความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน การประสานงานนั้นนับได้ว่าเป็นหัวใจการทำงาน การทำงานจะบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ขึ้นอยู่กับการทำงานในหน่วยงานที่ลัดซับซ้อน ผู้บริหารจะต้องจัดให้ส่วนต่างๆ ทำงานประสานงานกันเพื่อที่จะให้ได้รับผลงานที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การประสานงานที่ดีจะต้องมีระบบการติดต่อที่ดี

6. การรายงาน (Reporting) ผู้บริหารจำเป็นต้องมีการควบคุมงานของตน การปฏิบัติหน้าที่ควบคุมงานนั้น จะต้องมีการรายงานเพื่อใช้ในการควบคุมขึ้น การรายงานอาจจะกระทำเป็นงวดหรือมีระยะกำหนดให้รายงาน หรือจะรายงานเป็นการต่อเนื่อง ทั้งนี้แล้วแต่ผู้บังคับบัญชาต้องการทราบผลการปฏิบัติหรือรู้ข้อมูลต่างๆ การรายงานเป็นผลให้ผู้บังคับบัญชาสามารถทราบว่า การดำเนินงานนั้นได้ดำเนินงานไปได้เพียงไร ผลงานเป็นอย่างไร

7. การงบประมาณ (budgeting) ปัจจัยสำคัญยิ่งที่ช่วยให้การบริหารงานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุสำเร็จตามเป้าหมายโดยมีประสิทธิภาพนั้น นอกจากคน (Man), เงิน (Money), วัสดุ (Material) และการจัดการ (Management) การงบประมาณ (Budgeting) ก็นับว่าเป็นปัจจัยอันหนึ่งในการบริหารงานประเภทหนึ่ง และในการปฏิบัติงานของหน่วยงานตำรวจนั้นก็ได้อปฏิบัติตามกระบวนการบริหาร ดังกล่าว

สรุป การบริหารองค์การนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้หลักกระบวนการบริหาร ซึ่ง Luther Gulick ได้กำหนดกระบวนการบริหารไว้ 7 ประการ ซึ่งเรียกรวมว่า POSDCORB ที่ผู้บริหารนำไปใช้ในองค์การจะทำให้การบริหารงานบรรลุผลสำเร็จได้

ทักษะในการปฏิบัติงาน

ในการปฏิบัติงานทุกหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ จะต้องอาศัยทักษะทางการจัดการ 4 ประการที่มีส่วนสำคัญในการสร้างความสำเร็จให้กับองค์การได้ อันได้แก่ ทักษคติและความพึงพอใจในการทำงาน การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน มนุษย์สัมพันธ์ในการทำงาน รวมทั้งภาวะผู้นำ ซึ่งมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรักของบุคลากร ประกอบด้วยทัศนคติและความพึงพอใจในการทำงาน ทัศนคติ คือ ความรู้สึกของบุคลากรที่มีต่องาน องค์การ ผู้ร่วมงาน ผู้บริหาร และสภาพแวดล้อมที่ปฏิบัติงาน ซึ่งอาจแสดงออกได้ทั้งในทางบวกและทางลบ ขอมรับหรือปฏิเสธความพึงพอใจ เป็นผล

สืบเนื่องมาจากทัศนคติในการทำงาน รวมทั้งอาจจะเกิดจากองค์ประกอบอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กับงานที่ทำอยู่ ความพึงพอใจในการทำงานสำหรับความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจในการทำงาน ซึ่งเป็นการแสดงเพื่อให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการทำงานกับการปฏิบัติงานเพื่อเลือกใช้วิธีการเพิ่มความพึงพอใจในการทำงานได้อย่างถูกต้อง โดยมีประโยชน์ของการสร้างทัศนคติที่ดีและความพึงพอใจในการทำงานคือ การลดอัตราการเข้าออกงาน การขาดงาน การลดการร้องทุกข์ ข้อพิพาทแรงงาน ลดพฤติกรรมก้าวร้าว มีสุขภาพของพนักงานดีขึ้น สามารถเพิ่มความกระตือรือร้น ความมุ่งมั่นในการทำงาน ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานในองค์กรได้

สำหรับปัจจัยที่กำหนดทัศนคติและความพึงพอใจในการทำงาน มี 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านตัวบุคคล ประสบการณ์ เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครอบครัว เวลาในการทำงาน เยาว์ปัญญา การศึกษา ระดับเงินเดือน แรงจูงใจในการทำงาน ความสนใจในงานปัจจัยด้านงาน ลักษณะของงาน ทักษะและความชำนาญในการทำงาน ฐานะทางอาชีพ ขนาดของหน่วยงาน ระยะทางเดินทางจากที่พักไปยังที่ทำงาน สภาพทางภูมิศาสตร์ โครงสร้างของงานปัจจัยด้านการจัดการความมั่นคงในงาน รายรับ ผลประโยชน์ โอกาสก้าวหน้า อำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ สภาพการทำงาน เพื่อนร่วมงาน ความรับผิดชอบ ความศรัทธาในตัวผู้บริหาร ความเข้าใจระหว่างผู้บริหารกับพนักงานและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม สิ่งแวดล้อมด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ลักษณะอาชีพ สิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน เทคโนโลยี สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ในการสร้างความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรในหน่วย และที่สำคัญยังมีแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง คือทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมาสโลว์ (Abraham H.Maslow) (วันชัย มีชาติ. 2549 : 49) ซึ่งเป็นแนวความคิดลำดับขั้นของความต้องการที่มุ่งอธิบายความต้องการของคน โดยมีความเชื่อว่ามนุษย์มีความต้องการตลอดเวลา และความต้องการของคนจะเป็นตัวกระตุ้นให้คนแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการ โดยความต้องการของมนุษย์สามารถแบ่งได้เป็น 5 ขั้น ดังนี้

1. ความต้องการกายภาพ (Physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานทางร่างกาย เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ถือความต้องการขั้นแรกของมนุษย์ที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม ความต้องการขั้นนี้ ได้แก่ ความต้องการอาหาร อาศัยหายใจ การพักผ่อน ความต้องการปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต ในองค์การความต้องการขั้นต้นนี้ก็เช่น สภาพการทำงาน (ความร้อน อากาศ) เงินเดือนพื้นฐาน ร้านอาหารในที่ทำงาน เป็นต้น

2. ความต้องการความมั่นคงและความปลอดภัย (Safety and Security) ความต้องการขั้นนี้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อความต้องการทางกายภาพได้รับการตอบสนองและระดับหนึ่ง (ในจำนวนหรือปริมาณหนึ่ง) ความต้องการในขั้นนี้บุคคลจะมีความต้องการที่จะมีเสถียรภาพ มีความมั่นคง

และความปลอดภัยในชีวิต ปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ความต้องการขั้นนี้ในองค์การเราอาจพิจารณาจากสภาพความปลอดภัยในการทำงาน สิทธิประโยชน์ตอบแทนจากการทำงานการเพิ่มเงินเดือน และความมั่นคงในงาน (Job Security) ซึ่งเป็นความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อคนงาน

3. ความต้องการด้านสังคม (Social Needs Belongingness and Love Needs) เมื่อคนรู้สึกมีความปลอดภัยแล้ว จะมีความต้องการที่จะผูกพันและได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ต้องการให้สังคมยอมรับว่า ตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มองค์กรหรือสังคม เป็นความต้องการที่จะได้รับการยอมรับ ต้องการมีเพื่อนต้องการความรัก และความพอใจในการสัมพันธ์กับคนอื่น และเน้นในเรื่องมิตรภาพ ซึ่งในองค์การความต้องการด้านสังคม ได้แก่ คุณภาพของการจัดการความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและความสัมพันธ์ในกลุ่มอาชีพ เป็นต้น

4. ความต้องการได้รับการยกย่องและการนับถือตนเอง (Self-Esteem Needs) ความต้องการขั้นที่ 4 นี้จะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการขั้นที่ 1, 2 และ 3 ได้รับการตอบสนองแล้ว ในขั้นนี้คนจะมีความต้องการที่จะมีฐานะเด่นและประสบความสำเร็จ และความต้องการได้รับการยกย่องในสังคม ต้องการที่จะนับถือตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง และต้องการที่จะมีสถานภาพความต้องการในขั้นนี้ในองค์การเราสามารถพิจารณาได้จาก ชื่อตำแหน่ง การเพิ่มเงินเดือน ลักษณะงาน ความรับผิดชอบ และการยอมรับนับถือจากเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา

5. ความต้องการประจักษ์ตน การบรรลุศักยภาพของตน (Self-Actualization Needs) เป็นความต้องการขั้นสุดท้าย ซึ่งเกิดเมื่อความต้องการอื่นๆ ได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลจะต้องการที่จะบรรลุศักยภาพของตน และใช้ศักยภาพที่ตนมีอย่างเต็มความสามารถ ความต้องการในขั้นนี้จะเป็นจะเป็นความต้องการที่จะรู้ว่าตนมีอย่างเต็มความสามารถ ความต้องการในขั้นนี้จะเป็นความต้องการที่จะรู้ว่าตนมีความสามารถเปิดและทำสิ่งใดได้ดีที่สุดและได้ทำในสิ่งดังกล่าว ความต้องการขั้นนี้ ได้แก่ ความเจริญเติบโต ความต้องการก้าวหน้า และความต้องการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งในองค์การความต้องการด้านนี้อาจจัดได้โดย การจัดงานที่ท้าทาย การเปิดโอกาสให้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความก้าวหน้าในองค์การ และความสำเร็จในการทำงาน

ความต้องการทั้ง 5 ขั้นของมาสโลว์ จะเป็นความต้องการที่เป็นลำดับขั้นจากขั้นที่ 1 ไปสู่ขั้นที่ 5 ความต้องการจะไม่มีการข้ามขั้น ความต้องการที่จะเป็นแรงจูงใจให้คนทำงานหรือพฤติกรรมจะต้องเป็นความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้น ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่สามารถเป็นแรงจูงใจได้อีกต่อไป การกระตุ้นให้คนทำงานจึงมีความจำเป็นต้องรู้แรงจูงใจของบุคคลนั้นก่อนว่ามีแรงจูงใจในเรื่องใด

แรงจูงใจในการทำงาน เป็นการนำผลการวิเคราะห์ปัจจัยเหล่านั้นมาสร้างเป็นแรงจูงใจในการทำงาน อันเป็นวิธีการที่สำคัญในการสร้างแรงผลักดันให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพให้กับองค์กรได้ แรงจูงใจ หมายถึง สภาวะของบุคคลที่ถูกกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมออกไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางตามที่ตนต้องการ

แรงจูงใจในการทำงาน จึงเป็นเสมือนแรงขับที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานแสดงพฤติกรรมการทำงานในทางที่ถูกต้องและเป็นไปตามที่องค์กรคาดหวังไว้ การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน จึงต้องประกอบไปด้วย การพิจารณาความต้องการ (Needs) จากการพิจารณาว่าบุคลากรที่มีอยู่มีลักษณะเป็นเช่นไร จัดเป็นบุคคลที่มีลักษณะตามทฤษฎี X หรือ ทฤษฎี Y และมีความต้องการในระดับใดที่ได้รับการตอบสนองแล้ว และความต้องการระดับใดที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองการสร้างแรงขับ (Drives) จากที่ได้พิจารณาความต้องการของบุคลากรแล้ว ต่อมาจึงนำมาสร้างแรงขับให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาว่าปัจจัยใดที่จะสร้างความพึงพอใจในการทำงานให้บุคลากรได้ตรงกับความต้องการมากที่สุด แล้วนำปัจจัยนั้นมาใช้สร้างแรงขับในการทำงานให้กับบุคลากรเกิดการกระทำตามเป้าหมายที่ต้องการ นับเป็นผลจากการสร้างแรงขับในการทำงานที่ถูกจุด โดยบุคลากรจะได้รับการตอบสนองตามความต้องการ และองค์กรจะได้รับผลลัพธ์จากการทำงานที่มีประสิทธิภาพเนื่องจากบุคลากรทำงานด้วยทัศนคติที่ดีและความพึงพอใจในการทำงาน

ดังนั้นในการบริหารงาน ผู้บริหารต้องสามารถเข้าใจความต้องการที่แท้จริงของบุคลากรให้ได้ เพื่อที่จะสามารถสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรได้สามารถบรรลุเป้าหมายส่วนบุคคลของเขาให้ได้ และการบรรลุเป้าหมายส่วนบุคคลของเขานั้น จะต้องเป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่เป้าหมายขององค์กรได้ด้วย จึงจะนับเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

วิธีการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน อาจทำได้โดย ทำให้งานมีความท้าทาย มีการแข่งขันทางสร้างสรรค์ ให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการวางแผน ให้การยกย่อง ให้ความรับผิดชอบ อิสระในการทำงาน ให้โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน ผลประโยชน์ตอบแทนที่ดี จัดสภาพการทำงานให้ดี ซึ่งให้เห็นความสำคัญของงาน ให้การช่วยเหลือเมื่อมีความจำเป็น ให้ข่าวสารแก่ทุกคนเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง ผู้บังคับบัญชาแสดงความมั่นใจ และความรับผิดชอบแนวทางที่เสนอไว้ ข้างต้นนี้ก็มีความเหมาะสมกับบุคลากรแต่ละประเภทแตกต่างกันไป แนวทางหนึ่งๆ อาจใช้สร้างแรงจูงใจได้ดีกับบุคลากรประเภทหนึ่ง แต่อาจใช้ไม่ได้ผลกับบุคลากรอีกประเภท เช่น กรณีของการมอบอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับพนักงาน อันจะเป็นการสร้างความรู้สึกที่ดี สร้างการมีส่วนร่วมในการทำงานให้กับพนักงานขององค์กร แนวทางนี้อาจใช้สร้างแรงจูงใจในการทำงานได้ดีกับองค์กรที่มีบุคลากรที่มีลักษณะตามทฤษฎี Y ที่มักจะแสวงหาความรับผิดชอบ และปรารถนาที่จะ

ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน ในขณะที่แนวทางนี้จะใช้สร้างแรงจูงใจให้กับองค์กรที่มีบุคลากรตามทฤษฎี X ไม่ได้ผล เนื่องจากบุคคลประเภทนี้จะพอใจที่จะรับคำสั่ง และหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบเท่าที่จะทำได้ ดังนั้นการเลือกใช้แนวทางใดๆ ในการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้เกิดผล ผู้บริหารมีความจำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์ธรรมชาติและความต้องการของบุคลากรให้ถูกต้อง แล้วจึงเลือกใช้แนวทางที่เหมาะสมในการสร้างจูงใจในการทำงานได้

มนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน มนุษย์สัมพันธ์ เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมของคนในการทำงานร่วมกันในองค์กร ซึ่งมีผลอย่างมากในการก่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงานอันจะเป็นการสร้างการทำงานที่มีประสิทธิภาพให้กับองค์กรได้

การสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ประกอบไปด้วยการสร้างความเข้าใจ 4 ประการ ซึ่งจะสร้างให้เกิดพฤติกรรมที่น่าประทับใจให้กับผู้ที่มาปฏิสัมพันธ์ด้วย ส่งผลให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีได้ โดยความเข้าใจดังกล่าวประกอบไปด้วยความเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งทุกคนไม่ชอบให้ใครตำหนิ ทุกคนอยากมีชื่อเสียง ทุกคนอยากจะทำอะไรสำเร็จก็ต่อเมื่อมีความต้องการสิ่งนั้น ทุกคนสนใจตนเองมากกว่าสนใจคนอื่น ทุกคนชอบคนหน้ายิ้มมากกว่าคนหน้าบึ้ง ทุกคนมีความสนใจในชื่อของตัวเอง ทุกคนต้องการให้คนอื่นฟังเมื่อตัวเองพูด ทุกคนชอบให้คนอื่นพูดในเรื่องที่ตัวเองสนใจ ทุกคนไม่ชอบให้ใครได้เถียง ทุกคนชอบให้คนอื่นเห็นด้วยกับความคิดของตัวเอง ทุกคนชอบเห็นการรับผิดชอบเมื่อทำผิด ทุกคนชอบความเป็นกันเอง ทุกคนชอบเห็นสิ่งที่ทำไปแล้วเกิดผลดีเป็นความคิดของตัวเอง

ความเข้าใจตัวเอง ต้องรู้จักวิเคราะห์ประเมินตัวเองว่ามีข้อดีข้อเสียอย่างไร ข้อดี : ควรนำไปใช้สร้างความประทับใจให้ผู้อื่น ข้อเสีย: ควรเปิดใจยอมรับแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข การวิเคราะห์ตนเองจะทำให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดียิ่งขึ้น การวิเคราะห์ตัวเองอาจวิเคราะห์ในด้านความรู้ความสามารถ บุคลิกภาพ สุขภาพอนามัย ความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน อุปนิสัย สภาพความเป็นอยู่

ความเข้าใจผู้อื่น ต้องเข้าใจในความแตกต่างกันทางความคิด และความต้องการของแต่ละบุคคล ต่างคน ต่างใจ จะทำให้ทุกคนคิดเหมือนเราไม่ได้ แต่ละคนอาจแตกต่างกันทางร่างกาย ทางสังคม ทางอารมณ์ ทางสติปัญญาและความรู้

ความเข้าใจสภาพแวดล้อมในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ต้องตระหนักถึงกาลเทศะ ความเหมาะสมในการสร้างมนุษยสัมพันธ์

สรุปการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน ประกอบไปด้วย การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน, การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา รวมทั้งการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับลูกค้า

4. กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน

กลุ่มเกษตรกร หมายถึง บุคคลผู้ประกอบอาชีพแต่ละประเภทเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ประมง อื่นๆ จำนวนไม่น้อยกว่าสามสิบคน มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาจร่วมกันจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2547 โดยเริ่มมีการรวมตัวกันเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2498 อย่างไม่เป็นทางการ เรียกว่า กลุ่มชาวนา และหลังจากนั้นทางราชการได้ส่งเสริมให้ตั้งกลุ่มชาวนาขยายไปทั่วประเทศ โดยใช้การจดทะเบียนไว้เป็นหลักฐานแต่ไม่ได้เป็นนิติบุคคล จนเมื่อกรมส่งเสริมการเกษตร ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2510 กลุ่มชาวนาจึงเปลี่ยนชื่อเป็นกลุ่มเกษตรกร ทั้งนี้ เพื่อให้มีความหมายกว้างขึ้นสามารถครอบคลุมอาชีพการเกษตรทุกสาขา ซึ่งได้เพิ่มขยายจำนวนขึ้นตามลำดับ เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรที่มีได้เป็นนิติบุคคลไม่สามารถดำเนินธุรกิจการค้าได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายรับรอง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงพยายามหาทางสนับสนุนให้มีกฎหมายรับรองกลุ่มเกษตรกรให้เป็นนิติบุคคล ซึ่งได้เสนอกฎหมายนี้ให้รัฐบาลพิจารณา เมื่อปี พ.ศ.2504 เป็นเวลา 10 ปีเศษ รัฐบาลจึงได้ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 140-141 เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2515 แก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511 ให้มีบทบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรโดยมีการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลและสามารถดำเนินธุรกิจต่างๆ ได้ ปัจจุบันได้มีการแก้ไขอีกครั้งตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 ได้ยกเลิกประกาศของ คณะปฏิวัติ ฉบับที่ 140 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ.2547 ได้ยกเลิกประกาศปฏิวัติฉบับที่ 141

สิทธิของกลุ่มเกษตรกร

1. ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล อัตราร้อยละ 30 ของกำไรสุทธิ
2. ยกเว้นค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนที่กฎหมายกำหนดให้จดทะเบียน เช่น ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนที่ดินจำนองจำประกัน
3. ห้ามใช้ชื่อ กลุ่มเกษตรกร เป็นชื่อหรือส่วนหนึ่งของชื่อในทางธุรกิจ เว้นแต่กลุ่มเกษตรกรที่ได้จดทะเบียน
4. ได้รับเงินทุนจากหน่วยราชการ หรือเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ
5. ได้รับความรู้ในการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการกลุ่ม จากกรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมประมง และกรมส่งเสริมสหกรณ์
6. ได้รับการตรวจสอบบัญชีจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแต่ประการใด

7. ได้รับสิทธิพิเศษค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมตามระเบียบกระทรวงการคลัง เช่น คณะกรรมการกลางกลุ่มเกษตรกรระดับประเทศ เทียบเท่าข้าราชการระดับ 5

คุณสมบัติของสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

1. เป็นบุคคลธรรมดา มีสัญชาติไทย และบรรลุนิติภาวะ
2. เป็นผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และมีกิจการหรือภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่ที่กลุ่มเกษตรกรนั้นดำเนินกิจการอยู่

3. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

4. ถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้นแต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมด

สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก

1. สิทธิตรวจสอบและยื่นฟ้องกรรมการในกรณีที่พบว่าทุจริต
2. สิทธิในการออกเสียงลงมติในที่ประชุมใหญ่
3. สิทธิในการเลือกตั้งกรรมการ
4. สิทธิในการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม
5. หน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบและคำสั่งนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัด

6. หน้าที่ในการทำธุรกิจกับกลุ่มเกษตรกร โดยสม่ำเสมอ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน (SMCE หรือ small and micro community enterprise) หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ความหมายของวิสาหกิจชุมชนโดยสรุป คือ การประกอบการเพื่อการจัดการ "ทุนของชุมชน" อย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง"ทุนของชุมชน" ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงิน แต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม (กฎเกณฑ์ทางสังคมที่ร้อยรัดผู้คนให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชนเป็นที่พึ่งอันอบอุ่นไว้ใจกัน)

ลักษณะสำคัญของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

1. ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ
2. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร ทุน แรงงานในชุมชนเป็นหลัก
3. ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน

4. เป็นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานภูมิปัญญาสากล
5. มีการดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ
6. มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ
7. มีการพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชนเป็นเป้าหมาย

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หมายถึง คณะบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน ของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิรวัดน์ รักษาติ (2554 : 106) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงและการควบคุมการทำฟาร์มไก่ไข่ : ผู้ผลิตรายย่อย ชุมชนและธุรกิจการเกษตร การศึกษาพบว่า มีกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในการควบคุมมาตรฐานฟาร์มและความสะอาดในชุมชนมากมาย ได้แก่ บริษัท ก คนในชุมชน เทศบาลตำบล กรมปศุสัตว์และเจ้าของฟาร์มไก่ โดยแต่ละกลุ่มต่างมีบทบาทและเครื่องมือที่ใช้ควบคุมมาตรฐานฟาร์มและความสะอาดในชุมชนแตกต่างกัน กล่าวคือ บริษัท ก ควบคุมมาตรฐานฟาร์มโดยตรงผ่านสัญญาข้อตกลงเลี้ยงไก่ คนในหมู่บ้านควบคุมความสะอาดของฟาร์มไก่ผ่านมติกกลุ่มประชาคมหมู่บ้าน กรมปศุสัตว์และเทศบาลตำบลทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐานฟาร์มผ่านหลักเกณฑ์ข้อกำหนดตามกฎหมาย และเจ้าของฟาร์มไก่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลความสะอาดในฟาร์มของตนเอง อีกทั้งในบางโอกาสกลุ่มผู้ควบคุมมาตรฐานฟาร์มไก่เหล่านี้ยังมีการร่วมมือกันในลักษณะของการสร้างเครือข่ายเพื่อควบคุมมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงไก่และความสะอาดในหมู่บ้านด้วย เช่น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างบริษัท ก กับกรมปศุสัตว์ เครือข่ายระหว่างกลุ่มประชาคมหมู่บ้านกับเทศบาลตำบล เป็นต้นอย่างไรก็ตาม ภายใ้การควบคุมมาตรฐานฟาร์มไก่และความสะอาดในชุมชนหลายรูปแบบจากทั้งบริษัท ก และกลุ่มประชาคมหมู่บ้าน เจ้าของฟาร์มไก่ต่างพยายามต่อรองและปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์หลายแบบ สำหรับการต่อรองกับบริษัท ก นั้น เจ้าของฟาร์มไก่ในหมู่บ้านรวมกลุ่มกันอย่างเป็นทางการในนามกลุ่มผู้เลี้ยงไก่หมู่บ้านหนองแก้ว เพื่อเข้าร่วมประชุมหารือและเจรจาต่อรองกับบริษัทฯ หลายครั้ง ทั้งในเรื่องราคาผลผลิต ราคาปัจจัยการผลิตและต่อรองกับมาตรฐานความสะอาดที่บริษัทฯ กำหนด ส่วนการต่อรองในชุมชน เจ้าของฟาร์มไก่พยายามต่อรองและปรับความสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้านด้วยการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์จากการทำฟาร์มไก่กลับคืนให้กับคนในชุมชนโดยผ่านตรรกะทางวัฒนธรรมต่างๆ เช่น การทำบุญ การช่วยงานสังคม การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

สุวัฒน์ เลิศชนะวงษ์ (2552 : 89) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการลงทุนของการทำฟาร์มไก่ไข่ในเขตตำบลบ้านนา จังหวัดนครนายก เพื่อศึกษาศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการลงทุนทำฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดนครนายก และวิเคราะห์การไหลตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโครงการ เมื่อต้นทุนหรือผลตอบแทนของโครงการมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลง โดยได้กำหนดอายุของโครงการเป็นเวลา 10 ปี และกำหนดอัตราส่วนลดเท่ากับร้อยละ 6 ผลการศึกษาโครงการทำฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัด นครนายก มีความเหมาะสม และคุ้มค่าต่อการลงทุน ผลตอบแทนสามารถลดลงได้ร้อยละ 15 การตัดสินใจเพื่อการลงทุนยอมรับได้ มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ (NPV) มีค่า 162,450,879 บาท อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C Ratio) มีค่า 1.07 อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) มีค่าร้อยละ 32 กรณีที่สาม กำหนดให้ต้นทุนและผลตอบแทนของโครงการมีการเปลี่ยนแปลงโดยที่ อัตราคิดลดร้อยละ 6 พบว่าต้นทุนสามารถเพิ่มขึ้นร้อยละ 9 และผลตอบแทนสามารถลดลงร้อยละ 8 การตัดสินใจเพื่อการลงทุนยอมรับได้มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิ (NPV) มีค่า 163,429,567 บาท อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C Ratio) มีค่า 1.07 อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) มีค่าร้อยละ 30

สิทธิ จงศิริการคำ (2551 : 97) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการซื้ออาหารไก่ไข่ สำเร็จรูปของฟาร์มไก่ไข่ใน จังหวัดอุดรดิตถ์ ผลจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารไก่ไข่สำเร็จรูปเฉลี่ยโดยรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง คือ ปัจจัยด้านราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย ผลกระทบ ร่องลงมาคือปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีความสำคัญปานกลาง คือ การส่งเสริมการขาย สิ่งแวดล้อมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารไก่ไข่สำเร็จรูป สถานการณ์และสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมทางการตลาดมีความสำคัญปานกลาง คือ ปัจจัยระหว่างบุคคล วัฒนธรรมสังคม และปัจจัยภายในองค์กร

อาหารไก่ไข่ส่วนใหญ่ใช้อาหารสำเร็จรูปในการเลี้ยงไก่ไข่มากกว่า 6 ปี แหล่งข้อมูลเกี่ยวกับอาหารไก่ไข่สำเร็จรูปคือพนักงานแนะนำสินค้า เหตุผลที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกยี่ห้ออาหารไก่ไข่สำเร็จรูปคือ เป็นยี่ห้อหรือตราสินค้าที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วไป ยี่ห้ออาหารไก่ไข่สำเร็จรูปที่นิยมซื้อในการเลี้ยงไก่ไข่ คือ เจ ที วิธีการซื้ออาหารสำเร็จรูป คือ สั่งซื้อจากบริษัทโดยตรง วิธีการรับสินค้าคือ มีการจัดส่งถึงฟาร์ม ผู้ที่มีส่วนในการตัดสินใจซื้ออาหารไก่ไข่สำเร็จรูปคือ ตัดสินใจด้วยตนเอง ผู้มีอำนาจตัดสินใจในการสั่งซื้อของกิจการ คือ เจ้าของกิจการโดยเจ้าของกิจการเป็นผู้ดำเนินการสั่งซื้อ เมื่อตัดสินใจว่าจะใช้อาหารไก่ไข่สำเร็จรูปจะซื้อสินค้าทันทีเมื่อตัดสินใจแต่ไม่เกิน 1 สัปดาห์ ซื้ออาหารไก่ไข่สำเร็จรูปโดยเฉลี่ย 50 – 100 ถุงต่อครั้ง โดยซื้ออาหารไก่ไข่สำเร็จรูปของฟาร์ม 3 – 4 ครั้งต่อเดือน สั่งซื้ออาหารไก่ไข่สำเร็จรูปของฟาร์มโดยเฉลี่ย 40,001 – 80,000 บาท/ครั้ง มีความพอใจในอาหารไก่ไข่สำเร็จรูปที่ซื้อในระดับพอใจมาก ในโอกาส

ข้างหน้าจะเลือกใช้อาหารไก่ไข่สำเร็จรูปแน่นอน อาจจะแนะนำบุคคลอื่นให้ใช้อาหารไก่ไข่สำเร็จรูป การสนับสนุนที่นอกเหนือจากการขายคือ การจัดหาสัตวแพทย์ดูแลฟาร์ม ปัญหาที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากการใช้อาหารไก่ไข่สำเร็จรูปคือ คุณภาพของอาหารไม่คงที่ และข้อเสนอแนะสำหรับผู้ขายเพื่อการปรับปรุงสินค้าและการบริการต่อไปในอนาคตคือ การให้เครดิตในช่วงที่มีปัญหาราคาไข่ไก่ตกต่ำ

บุญชู บุตรฉั่ว และคณะ (2551 : 78) ศึกษาเรื่อง การเลี้ยงไก่ไข่ ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในพื้นที่สำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 8 ผลการศึกษาพบว่า ด้านประสิทธิภาพการผลิต มีผลการดำเนินงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับเกณฑ์มาตรฐาน ยกเว้น จำนวนไข่เฉลี่ย และอัตราการไข่ตลอดการเลี้ยง มีผลการดำเนินงานต่ำกว่าเกณฑ์ อัตราการตาย สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ด้านการบันทึกข้อมูลมีผลการดำเนินงานโดยภาพรวมมีการทำบ้างแต่ไม่สม่ำเสมอ ด้านการสุขภาพและการป้องกันโรค มีผลการดำเนินงานโดยภาพรวมมี/ใช้/ทำอย่างสม่ำเสมอ มีการใช้อุปกรณ์ป้องกันการสัมผัสเชื้อโรค รองเท้าบูท ถุงมือ หน้ากาก เสื้อคลุม และส้อมเก็บ ด้านการบริหารจัดการเงินกองทุน พบว่า การสร้างเงินกองทุน สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่สร้างได้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด มีเงินกองทุนเฉลี่ย 45,133.46 บาท

นายศุภชัย จันทักษ์ (2546 : 101) ศึกษาเรื่อง ศักยภาพและกลยุทธ์ของการเลี้ยงไก่ไข่แบบพันธะสัญญาในจังหวัด นครศรีธรรมราช ผลการศึกษา พบว่าปัจจัยภายในที่มีผลต่อธุรกิจการเลี้ยงไก่ไข่แบบพันธะสัญญา ได้แก่ การเลี้ยงไก่ไข่เป็นอาชีพหลัก เป็นแบบเจ้าของคนเดียว มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ไข่มาก่อน มีที่ดินเป็นของตนเอง มีแหล่งเงินทุนมาจากการกู้ยืม มีหน่วยงานส่งเสริมทำการส่งเสริมการเลี้ยงไก่ไข่ มีความคิดเห็นว่าการเลี้ยงไก่ไข่อยู่ในช่วงของการเติบโตเต็มที่ มีทิศทางเป็นธุรกิจเกษตรที่มีบทบาทระดับประเทศ เหตุผลที่เกษตรกรเลือกเลี้ยงไก่ไข่แบบพันธะสัญญา เนื่องจาก ไข่ไก่สามารถขายได้ง่ายเพราะมีการบริโภคทุกวัน ในขณะที่ผู้ส่งเสริมการเลี้ยงไก่ไข่ทำการส่งเสริมการเลี้ยงไก่ไข่เนื่องจาก ทั้งหมดเคยเป็นผู้เลี้ยงไก่ไข่มาก่อน ปัญหาการเลี้ยงไก่ไข่ที่พบ ได้แก่ ขาดเงินทุนเพื่อเสริมสภาพคล่อง ปัญหาด้านคุณภาพไข่ไก่และไข่ไก่ไม่สม่ำเสมอ ขาดมาตรฐานในการเลี้ยง ข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ ความเพียงพอของปัจจัยการผลิต เช่น วัตถุดิบต่างๆ ความหลากหลายของตลาด ภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจ และนโยบายภาครัฐ ข้อเสนอแนะและแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพในการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ การจัดการด้านการเงิน ควรมีการทำระบบบัญชีเพื่อให้ทราบถึงรายรับรายจ่ายที่แท้จริงและเพื่อสามารถ วางแผนสำหรับรอบการผลิตในรอบต่อไปได้ ควรกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสม เพื่อนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

กระแส หล่อแท้ และคณะ (2548) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ในพื้นที่สำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 3 พบว่า สถานที่เหมาะสมต่อการทำฟาร์มเลี้ยงสัตว์ จะต้องมีแหล่งน้ำกินน้ำใช้เพียงพอ การดำเนินงานกิจกรรมที่ดี มีระบบการจัดการฟาร์มอยู่ในระดับพอใช้ มีการบันทึกข้อมูลกิจกรรมเลี้ยงสัตว์อย่างสม่ำเสมอ มีกองทุนเลี้ยงสัตว์ ซึ่งได้เกิดจากการจำหน่ายผลผลิตที่เกิดจากการเลี้ยงสัตว์ ให้แก่โครงการอาหารกลางวัน และชุมชนรอบโรงเรียน มีการจัดนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะ ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมกิจกรรมและให้การช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจะต้องให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ให้สอดคล้องกับแผนการผลิตอาหาร โปรตีนตามโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ

ธีรศักดิ์ พลบำรุง (2539) กล่าวว่า กรงคับที่ใช้เลี้ยงไก่ไข่อาจจะเป็นกรงคับชั้นเดียว 2 ชั้น หรือ 3 ชั้น ก็ได้ แต่ควรจะมีเลี้ยงไก่ช่องละ 1 ตัว เพื่อสะดวกในการตรวจโรค และตรวจนับปริมาณไข่ การคัดไก่ที่ให้ไข่ไม่ดีออกโดยการตรวจนับจำนวนไข่ของแม่ไก่ทุกตัว หลังจากนั้นนำไก่ขึ้นกรงคับแล้ว 1 เดือน ให้ทำการกำจัดพยาธิภายนอก และถ่ายพยาธิภายใน การให้อาหารเมื่อไก่ไข่ได้ 5 เปอร์เซ็นต์ ต้องให้อาหารแบบเต็มท้องเพื่อเร่งแม่ไก่ให้ไข่สูงสุด (peak) โดยเร็วเมื่อไก่ไข่สูงสุดแล้ว ให้ค่อยๆ ลดปริมาณอาหารลงมาที่ 110 – 120 กรัมต่อตัวต่อวัน ให้แสงวันละ 16 ชั่วโมง โดยเปิดไฟเพิ่มในช่วงเช้าและหัวค่ำ ทำวัคซีนให้ไก่ตามโปรแกรมที่กำหนด และให้กรวดกับแม่ไก่เดือนละครั้ง

ไสว นามคุณ (2549) กล่าวว่า การเลี้ยงดูไก่ไข่ ช่วงอายุ 21-72 สัปดาห์ การเลี้ยงไก่ไข่ระยะนี้เป็นช่วงที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นระยะที่ไก่ให้ผลผลิต โดยทั่วไปแล้วถ้าการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องไก่จะเริ่มให้ไข่เมื่ออายุ 20-21 สัปดาห์ ไก่จะเริ่มไข่ประมาณ 5% ของฝูง ควรปรับเปลี่ยนอาหารจากไก่ไข่สาวเป็นไก่ไข่ การให้อาหารต้องเพียงพอกับความต้องการของไก่และการให้ผลผลิตของไก่ ไก่ไข่จะให้ผลผลิตสูงขึ้นเรื่อยๆ และจะสูงสุดในช่วงอายุ 25-30 สัปดาห์ และจะค่อยๆ ลดลงอย่างช้า ในกรณีเลี้ยงแบบกรงคับต้องจับบันทึกการไข่ทุกวัน เพื่อสะดวกในการคัดไก่ที่ไม่ให้ไข่ออกจากฝูง ข้อพึงระวังกรณีที่ฝูงไก่กินอาหารลดลงผิดปกติ อาจเกิดจากความเครียดหรือเจ็บป่วย ต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ ถ้าไก่เองไม่ได้ควรปรึกษาสัตวแพทย์ หรือผู้เชี่ยวชาญทันที การเลี้ยงไก่ไข่ต้องมียาสะอาดให้กินตลอดเวลา การให้ผลผลิตของไก่ไข่ โดยทั่วไปจะให้ไข่ประมาณ 52 สัปดาห์ แต่ในเกษตรกรบางรายสามารถเลี้ยงไก่ไข่ได้นานถึง 60 สัปดาห์ ซึ่งอยู่ที่การดูแลการจัดการที่ดี การปลดไก่ไข่ออก ส่วนใหญ่จะทำเมื่อให้ผลผลิตไม่คุ้มทุน เช่น ให้ผลผลิตต่ำกว่า 60% ของฝูง

รุ่งทิพย์ ทิพย์โสมิตคุณ (2545) ได้ทำการศึกษาธุรกิจการเลี้ยงไก่ไข่ในตำบลบ้านกลาง อำเภอมือง จังหวัดนครพนม เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ของการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทน รวมทั้ง ปัญหาและข้อเสนอแนะของการเลี้ยงไก่ไข่ จากการการศึกษาพบว่าปัญหาที่สำคัญในการผลิต ได้แก่ ราคาอาหารสำเร็จรูป และวัตถุดิบผสมอาหารมีราคาสูงขึ้นทุกปี ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ปัญหาแมลงวันรบกวนมากในฤดูฝน ปัญหาเรื่องการตลาด ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเรื่องราคาไข่มีการปรับตัวขึ้นลงอย่างรวดเร็ว เกษตรกรขาดอำนาจในการต่อรอง

วิมล พุ่มไย (2548) ทำการศึกษابัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางภาคใต้กรณีจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการศึกษพบว่า ปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางที่พบมากที่สุดของกลุ่ม คือ ปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนทุนหมุนเวียนและหนี้สินคิดเป็นร้อยละ 20.12 รองลงมา คือ ปัญหาการขาดผู้นำกลุ่มที่ดีมีความสามารถ ร้อยละ 14.47 ส่วนปัญหาที่พบน้อยที่สุด คือ ปัญหาในการติดต่อสื่อสารกันภายในกลุ่มไม่ชัดเจน มีเพียงร้อยละ 1.94 ข้อเสนอแนะของกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางมีมากที่สุด คือ ต้องการให้รัฐมีนโยบายช่วยเหลือเรื่องเงินทุน ระบบสินเชื่อและอุปกรณ์ในการดำเนินงานอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 19.73 รองลงมาคือ ต้องการให้มีการประสานการทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มให้มากขึ้น